

**T. C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
Danışman: Doç. Dr. Psk. Ufuk SEZGİN**

**AİLE İÇİ ŞİDDETİN ERKEK ÇOCUĞUN
ŞİDDET İÇEREN SUÇ İŞLEME
DAVRANIŞINA ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Psikolog

Aslı Cennet OVACIK

İstanbul - 2008

ÖNSÖZ

Çalışmam boyunca bilgi birikimini ve desteğini esirgemeyen, her zaman motivasyonumu arttıran tez danışmanım Sayın Doç Dr. Psk. Ufuk SEZGİN'e, yüksek lisans çalışmamı yapabilmeme imkan sağlayan Adli Tıp Enstitüsü'nün öğretim üyelerine ve Enstitü Müdürü Sayın Prof. Dr. İmdat ELMAS'a, , bana inanan ve yol gösteren Sayın Prof. Dr. Gökhan ORAL'a, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Çocuk Gözetim Eğitim ve İyileştirme İşleri Şube Müdürlüğü'ne, İstanbul Bayrampaşa H tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'ne ve yardımsever personeline, katkılarından dolayı Uzm. Psk. Özden ÖZKAN'a ve Arş. Grv. Nihan KABADAYI'ya teşekkür ederim.

İstanbul, Haziran, 2008

İÇİNDEKİLER	SAYFA
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. ŞİDDET	4
2.2. ŞİDDET VE SALDIRGANLIK.....	6
2.3. AİLE İÇİ ŞİDDET.....	8
2.4. ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET	10
2.4.1. ÇOCUK İSTİSMARI.....	10
2.4.2. FİZİKSEL İSTİSMAR.....	11
2.4.3. DUYGUSAL İSTİSMAR	12
2.4.4. CİNSEL İSTİSMAR	14
2.4.5. İHMAL.....	16
2.4.6. ÇOCUK İSTİSMARI RİSK FAKTÖRLERİ.....	17
2.4.7. ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDETİN ETKİLERİ.....	19
2.4.8. İSTİSMAR VE İHMAL EDİLMİŞ ÇOCUKLARDA PSİKOPATOLOJİ.....	22
Fiziksel istismara uğramış çocuklar:.....	22
Cinsel istismara uğramış çocuklar:	22
Duygusal istismara ve ihmale uğramış çocuklar:	23
2.4.9. ÇOCUĞUN ŞİDDETE TANIK OLMASI.....	23
2.4.10. TÜRKİYE’DE ÇOCUK HAKLARI.....	25
2.5. ÇOCUK VE SUÇ	27
2.5.1. ERGENLİK VE SUÇ DAVRANIŞI.....	30
2.5.2. ŞİDDET VE SUÇ İLİŞKİSİ	31
2.5.3. ÇOCUK SUÇLULUĞU RİSK FAKTÖRLERİ.....	33
2.6. SUÇ TEORİLERİ.....	37
2.6.1. BİYOLOJİK TEORİLER:	37

2.6.2. PSİKOLOJİK TEORİLER:.....	39
2.6.3. SOSYOLOJİK TEORİLERİ:.....	41
Yapısal Teoriler:	41
Alt-Kültür Teorileri:	43
2.6.4. SOSYO-PSİKOLOJİK TEORİLER:	43
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	45
3.1. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	45
3.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	47
4. BULGULAR.....	48
4.1.SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMUNA AİT BULGULAR.....	48
4.2. ÖLÇEKLERİN PUAN ANALİZLERİ	61
4.2.1. AİLESİNDE ŞİDDETE UĞRAYAN VE/VEYA TANIK OLAN VE OLMAYAN ÇOCUKLARA GÖRE YSR ÖLÇEĞİ BOYUTLARININ FARKLILIKLARININ İNCELENMESİ:...	61
4.2.2. AİLESİNDE ŞİDDETE UĞRAYAN VE/VEYA TANIK OLAN VE OLMAYAN ÇOCUKLARA GÖRE CTQ ÖLÇEĞİ BOYUTLARININ FARKLILIKLARININ İNCELENMESİ....	66
4.3. ÇOCUĞUN TUTUKLANMASINA SEBEP OLAN SUÇ VE ŞİDDET İLİŞKİSİNE AİT BULGULAR.....	71
5. TARTIŞMA.....	74
6. SONUÇ.....	91
7. ÖZET	94
8. KAYNAKLAR	98
ÖZGEÇMİŞ.....	115
EKLER	116

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Aile, her çağda ve her toplumda insan topluluklarının oluşmasını sağlayan temel bir kurum olmuştur (81).

Ailenin temel bir kurum olmasının nedenlerinden biri, çocuğun toplumsallaşmasında oynadığı roldür. Böylece aile, çocuğun dünyaya getirilmesinde, yetiştirilmesinde, korunmasında ve topluma kabul edilmesinde çok büyük bir görev üstlenmektedir (15).

Bir çocuğun gelişiminde ilk sosyalleştiği yer ailedir ve ilk iletişim kurduğu kişiler aile bireyleridir. Çocuk doğduğu andan itibaren büyüme süreci içinde ailesiyle kurduğu etkileşimden çıkardığı sonuçlar ile kişiliğinin ve ruhsal yapısının temellerini oluşturmaktadır. Çocuk, anne babaya yalnızca bakım ve beslenme açısından değil, aynı zamanda ilgi ve sevgi bakımından da muhtaçtır. Çocuk sevgi dolu ve huzurlu bir aile ortamında kurduğu temellerle davranışlarını, sosyal ilişkilerini ve topluma uyumunu düzenler. Bu nedenle anne babaların çocuklarına karşı gösterdikleri tutum ve davranışlar çocuğun gelişiminde etkilidir (94).

Aile ortamının çocuk için en güvenli ortam olduğu düşünölmekle birlikte, pek çok anne-baba çocuklarını terbiye etme, disipline etme gerekçesiyle bilinçli ya da bilinçsiz olarak onlara zarar vererek, fiziksel, ruhsal, zihinsel ve toplumsal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (5).

Çocuk birlikte yaşadığı ailenin kötü sosyal davranış modellerini benimser ve buna göre davranış kalıpları geliştirir. Dolayısıyla

öğrendiği kötü davranış kalıpları ileride onu suça yöneltebilir. Böylece şiddet öğrenilmiş bir davranış olarak karşımıza çıkar (16).

Dünya Sağlık Örgütü WHO'nun Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu'na (2004) göre şiddet; kasıtlı bir şekilde baskı veya güç kullanarak, tehdit ederek veya etmeden, kişinin kendisine veya başka bir kişiye karşı yaptığı veya bir gruba ve topluma karşı yapılan yaralanma, ölüm veya psikolojik zarar ile sonuçlanan davranışların tümüdür (137).

Şiddetin toplumun en küçük ve en temel birimi olan ailenin bireyleri arasında görülmesi aile içi şiddet olarak adlandırılır. Aile içi şiddet, bir aile üyesinin; diğer aile üyesinin bağımlılığını ve itaatini sağlamak için birey üzerinde hakimiyet kurmak, bireyi kontrol etmek ve yönetmek için yaptığı davranışlardır (128).

Aile içinde yaşanan bu şiddete maruz kalan başlıca kişiler çocuklar, kadınlar ve yaşlılardır. Bu kişiler içinde en savunmasız oldukları için en çok zarar görenlerin çocukların olduğu dikkat çekmektedir (99).

Çocuğa yönelik bu zarar verici davranışların çocuk üzerinde davranışsal, bilişsel, duygusal ve sosyal etkileri olduğu araştırmalar tarafından desteklenmektedir (46).

Literatürde aile içinde şiddete maruz kalmanın yanında bu şiddete tanık olmanın da çocuklar üzerinde kısa ve uzun dönemde gelişimsel etkileri olduğu yer almaktadır. Şiddete tanık olan çocuklar, sessiz ve görünmez mağdurlar olarak tanımlanmaktadır (77). Çocuklar ve gençler şiddet eylemlerinin bazen faili bazen de mağduru olarak karşımıza çıkmaktadırlar (47).

Tez çalışmamızda 15-18 yaş arası suç işlemiş erkek çocuklar ile çalışılmıştır. Suç işleme davranışı üzerinde aile içi şiddetin etkisini incelemek amaçlanmıştır. Son zamanlarda gençler arasında artan fiziksel şiddet davranışları bu çalışmanın oluşturulmasında etkili olmuştur. Gençler arasında sosyal iletişim ve problem çözme gibi durumlarda şiddete başvurmaları sık rastlanılan bir durum olmuştur.

Ergenler arasında yaygın olan şiddet davranışının artışının farkına varılması ve buna yönelik çalışmaların hız kazanması için bu çalışmanın verilerinin yol gösterici olacağı düşünülmüştür. Bu yüzden çalışmamızın araştırma grubunu Bayrampaşa H tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 235 çocuk oluşturmaktadır. Böylelikle bir çocuğun şiddet içeren bir suç işlemesine sebep olacak etkenler tespit edilip değerlendirilmiştir.

Tez çalışmamızda öncelikle araştırmacı tarafından oluşturulmuş demografik bilgi formu ile çocukların kişisel ve aile bilgileri ile yaşadıkları aile içi şiddete yönelik sorular sorulmuştur. Sonrasında Çocukların Davranışların Değerlendirme Ölçeği (YSR) ve Çocukluk Çağı Travmaları Soru Listesi (Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-28) uygulanarak çocukların geçmiş yaşantıları ve davranışları üzerindeki etkilenme düzeyleri değerlendirilecektir.

Çalışma hipotezi: Aile içi şiddet maruz kalan veya tanık olan 15-18 yaş grubundaki erkek çocuklarda şiddet uygulama davranışı artar.

Aile içinde şiddete maruz kalma veya tanık olma, 15-18 yaş grubundaki erkek çocuklarda şiddet içeren suç işleme davranışına neden olur.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. ŞİDDET

Dünya sağlık örgütü (2002) şiddeti; “bireyin kendisine, başkasına, belirli bir topluluk veya gruba yönelik yaralama, ölüm, fiziksel ve duygusal zarar, bazı gelişim bozuklukları veya yoksunluklar ile sonuçlanabilen, tehdit ya da fiziksel güç kullanma” olarak tanımlamaktadır (80).

Şiddet, kişinin bedensel ve/veya ruhsal bütünlüğüne yöneltilmiş zor olarak tanımlanabilir. Michaux’un genel kabul gören tanımına göre şiddet, karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya bir kaç doğrudan veya dolaylı, toplu ya da dağınık olarak diğerlerinin veya bir kaçının bedensel bütünlüğüne veya törel (ahlaki, manevi) bütünlüğüne veya mallarına veya simgesel ve kültürel değerlerine oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranmasıdır (74).

Şiddet farklı bir tanımla; düşmanlık ve öfke duygularının, kişilere ve nesnelere yönelik fiili, yıkıcı fiziksel zor yoluyla dile getirilmesidir. Bu haliyle her türlü çatışma ilişkisinde rastlanan şiddet, saldırganlığın insan iradesini hiçe sayan en ileri boyutudur (29).

Şiddet, sadece birey ölçeğinde ele alındığında, bireyin artmış saldırganlık dürtüleri ile içsel kontrol düzenekleri arasındaki denge bozulduğunda gündeme gelir. Bireyin saldırgan eğilimleri ve şiddet fantezileri olabilir, fakat bunlar kişi kontrolünü yitirmedikçe eyleme dönüşmezler; böylelikle bir şiddet problemi ortaya çıkmamış olur. Organik veya sinirsel bozukluklar ile çevresel ortamdan gelen

uyaranlar, saldırganlığı ortaya çıkaran dürtüleri şiddetlendirebilmektedir (57).

Şiddet, çocuğun hayatı boyunca nasıl hissedeceğine, nasıl gelişeceğine ve diğer insanlarla nasıl ilişkiler kuracağına etki etmektedir. Bir çocuğa şiddet uygulayan kişi, onun hayatına müdahale etmiş demektir (52).

Çalışmalar toplumumuzda çocukları terbiye etmek, eğitmek gibi nedenlerle disiplin adı altında cezalandırmak amacı ile ailelerin şiddete başvurduğunu, en önemli sorunun şiddetin hafif boyutunun hoş görmek olduğunu ve bunun sürekliliğinin olduğunu göstermektedir (24).

Walker (2000), şiddetin 3 evresinden bahsetmektedir; gerilimin yükseldiği evre, akut olay evresi ve şiddetin olmadığı evredir. Bu evrelerin her birinde mağdurun farklı duygulanımları ve düşünceleri olmaktadır. Gerilimin yükseldiği evrede mağdur, şiddeti uygulayana karşı onun istediği şekilde durumu yatıştırmaya veya ortamı kontrol etmeye çalışabilir, şiddeti önemsememe, değersizleştirme veya inkar etme eğiliminde olabilir. Bu kuvvetli stres durumu karşısında da içe çekilebilir. Genelde kısa süre devam eden sakin evrede, kişi yalancı bir iyilik halinde olur, hatta yaşadığı olayları unutma ve saldırganın tavrından kendini sorumlu tutma eğilimindedir. Akut dönemde ise kişi tamamen kontrolü kaybettiğini, psikolojik olarak kandırıldığını hisseder (123, 142).

2.2. ŞİDDET VE SALDIRGANLIK

Şiddet ve saldırganlık farklı birer olgu gibi değerlendirilse de, konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, şiddet ve saldırganlığın birbirinden tamamen bağımsız kavramlar olmadığı görülür. Şiddet, insanda doğal olarak var olduğu kabul edilen saldırganlık eğiliminin bireysel ya da toplumsal boyutta, ancak diğerine zarar verecek biçimde dışa vurulması, yansıtılması olarak tanımlanır (12).

Şiddet ve saldırganlık farklı yaklaşımlarla araştırılmıştır. Bir kısım araştırmacılar genel psikolojiden yola çıkarak saldırganlığı ve nedenlerini araştırarak yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Bazı araştırmacılar saldırgan kişilikleri birer klinik olgu olarak görmektedir. Bazı uzmanlar ise saldırganlığa dayanan ilişkileri toplumsal etkileşim olarak algırlar. Saldırganlığı açıklamaya çalışan tanımlar farklı görüşlerin ürünüdür. Bu farklılığın temelinde de insan-çevre arası etkileşim ve doğuştan getirilen ile sonradan kazanılmış davranışlar konusundaki tartışma yatmaktadır (90, 99).

Saldırganlık, psikanalitik bakış açısıyla içgüdüsel bir güçtür. Psikanalitik yaklaşımda öfke duygusunun ortaya konulması, organizmaya ait bir boşalım aracı olarak yorumlanmaktadır. Freud'a göre içgüdü iki şekildedir; yaşam içgüdü ve ölüm içgüdüdür. Hem yaşam hem de ölüm içgüdülerinin amacı gerginliği azaltmaktır. Freud, yaşam içgüdüünün türevinin cinsellik, ölüm içgüdüünün türevinin ise saldırganlık olduğunu savunur. Yaşam içgüdüü genellikle cinsel gerilimi azaltmayı, ölüm içgüdüü ise yaşam geriliminden arınmayı amaçlar. Bu iki çelişkili güç etkisinde varlığını sürdürmeye çalışan organizma, sonunda ölüm içgüdüünün zaferi ile

tüm gerilimlerden kurtulur.Ölüm içgüdüsünün özneyi yok etmesine yaşam içgüdüğü engel olur. Bu engelleme sonucunda,özneye yönelemeyen ölüm içgüdüğü yani saldırganlık bireyin çevresine yönelir (91).

Saldırganlığın doğuştan varlığını ve bir dürtü sonucu meydana geldiğini ileri süren kuramlarla karşılaştırıldığında sosyal öğrenme kuramı, kişiyi saldırganlığa iten güçlerin içsel olmaktan çok dışsal olduğunu savunur. Buna göre davranışlar, bireyin çevresinde gözlemediği davranışları taklit yoluyla model alması ile kazanılır. İnsanlar öğrenmelerini büyük ölçüde gözleyerek ve kalıp davranışları depolayarak oluştururlar. Buna göre şiddet, kişi geçmişte gözlemiş olduğu bir şiddet olayına bağladığı bir uyarıcıyla yeniden karşılaştığında, varolan bellekteki kalıp tepkileri devreye sokarak saldırganlık olasılığı artacaktır (91, 110).

Engellenme-saldırganlık hipotezi, saldırganlığın doğuştan gelen bir dürtü ya da içgüdü olduğu fikrini reddederek, saldırganlığın engellenmeden kaynaklanan bir dürtü olduğu fikrini ileri sürmektedir. Bu kuram, kişinin bir hedefe ulaşmak için sergilemiş olduğu çabaların engellenmesinin, engellemeyi yapan şahıs ya da nesneye zarar vermeye yönelik bir davranışı güdüleyen saldırgan bir dürtü yarattığını varsaymaktadır Saldırganlığın dışa vurumu, bu dürtüyü azaltmaktadır. Bu hipotez; öfkeli bir kişinin, bu öfkesini ifade etmesine fırsat verilmesi durumunda, daha sonraları daha düşük düzeyde saldırganlık göstereceği fikrini ileri sürmektedir. Saldırganlık, engellenme karşısında gösterilen baskın davranıştır. Berkowitz (1965) saldırgan davranışın ortaya çıkışının yalnızca

engellenmeye bağlı olmadığını ve saldırgan davranışın ortaya çıkmasını bir takım faktörlerin etkilediğini belirtmektedir. Berkowitz'e göre; saldırgan davranış için gelen uyarıcılar, bireyin psikolojik özellikleri ile çevresel engellenme arasında bir etkileşim içine girmektedir. Özetle Berkowitz saldırganlığı iç güçler yani öfke ve dış güçlerin etkileşim ürünü olarak değerlendirir (10, 11).

De Rosier ve arkadaşları (1994) çocukta görülen saldırgan davranışların ailenin etkisi sonucu oluştuğunun üzerinde durmaktadır. Çocukluğun ilk yıllarında anne ve baba ile olan ilişkilerin, sonraki davranışlarını ve kişiliğini büyük ölçüde etkilediğini belirtmektedir (62).

18-20 yaşındaki sevgi ve saygıya dayalı bir aile ortamı içinde yaşayan gençler ile reddedilen, gereksinimleri karşılanmayan gençler arasındaki davranışsal farklar incelenmiştir. Sevgi ve saygıya dayalı bir aile ortamı içinde yetişen gençlerin kendini kabul düzeyi yüksek, sosyal ilişkilerinde başarılı, bağımsız bireyler oldukları gözlenirken, reddedilen ve kısıtlanan gençlerin ise içine kapanık, kendilerine fiziksel zarar veren, çevresine saldırganca davranan kişiler oldukları saptanmıştır. (94).

2.3. AİLE İÇİ ŞİDDET

Aile içi şiddet geniş tanımıyla; Aile kurumunu oluşturan bireylerden biri tarafından aynı ailedeki bir diğer üyenin yaşamını, fizik veya psikolojik bütünlüğü tehlikeye sokan, kişiliğine veya kişilik

gelişimine ciddi boyutlarda zarar veren eylem veya ihmal olarak tanımlanır (121).

Aile içi şiddet mağdur üzerinde sistematik olarak güç ve kontrol sağlamak için onu aşağılamak, gözünü korkutmak ve sindirmektir. Ayrıca her yaş grubunda, ırkta, sosyo-ekonomik sınıfta, eğitim grubunda, meslekte ve dinde meydana gelebilmektedir (16).

Aile içi şiddet dünyada birçok ifadeyle bilinmektedir. Bunlardan bazıları; aile içi şiddet (domestic violence), eşler arası istismar (intimate partner abuse), aile şiddeti (family violence), evlilik istismarı (marital abuse), eş istismarı (partner abuse) 'dır. Aile içi şiddet, bir tek davranış biçimi değildir; fiziksel, cinsel ve psikolojik birçok davranış örüntüsünün uygulanmasıyla oluşmaktadır (65).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre; Avrupa bölgelerinde on dört yaş altında olan her dört çocuk her gün aile içi şiddete maruz kalmaktadır. Bunun sadece buzdağının görünen kısmı olduğu belirtilmektedir, binlerce daha çocuğun her gün sürekli olarak istismara ve şiddete maruz kaldığı ve öldüğü iddia edilmektedir. Unicef (2001)'e göre; Avrupa ve Orta Asya'daki çocukların %60'ı ebeveynleri veya bakımını üstlenen kişiler tarafından şiddete ve agresif davranışlara maruz kalmaktadırlar (138).

Şiddetin yaşandığı bir aile ortamında bulunmak ileriki dönemde şiddeti uygulayan olmada etkindir. Araştırmalara göre çocukluğunda dövülmüş annelerin yaklaşık %30-60'ının çocuklarının da ihmal ve her türlü istismara maruz kaldıkları belirtilmiştir (45, 37).

Yapılan araştırmalar, bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilen aile içi şiddetten en çok etkilenen tarafın çocuklar olduğunu

göstermektedir. Çünkü aile içinde çocuğa yönelik şiddet, çocukta fiziksel yaralanmalara yol açmasının yanı sıra bilişsel, davranışsal, sosyal ve duygusal işlevler üzerinde de zararlar yaratmakta ve aile içinde istismarın tüm genetik hastalıkların toplamından daha çok insanın yaşamına zarar verdiği bildirilmektedir (88).

2.4. ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET

2.4.1. Çocuk İstismarı

Literatürde çocuk istismarı olarak tanımlanan çocuğa yönelik şiddetin tanımı; çocuklara anne-babaları veya onlara bakıp gözetmekle görevli kişiler ya da yabancılar tarafından sağlıklarına zarar veren fiziksel, duygusal, zihinsel ya da sosyal gelişimlerini engelleyen tutum ve davranışlara maruz bırakılmaları olarak tanımlanmaktadır (60, 100).

Dünya Sağlık Örgütü ise bir yetişkin tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan, çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışları çocuk istismarı olarak tanımlamaktadır (71).

Akduman ve arkadaşları (2005)'na göre çocuk istismarı; çocuğun büyüme ve gelişmesini olumsuz yönde etkileyen her türlü davranış olarak tanımlanmıştır (5).

Çocuk ve şiddet (2003) konulu araştırmanın verilerine göre; son iki yıl içinde herhangi bir şiddet davranışına maruz kalan ilköğretim öğrencilerinin oranı %44, anne ve babası arasında şiddetli geçimsizlik olduğunu ve sık tartıştıklarını tanımlayan çocukların oranı %65' tir.

En çok maruz kalınan şiddet türü ise %31 ile dayak yani fiziksel şiddettir (139).

Ülkemizde Başbakanlık tarafından yapılan aile içinde ve toplumsal alanda şiddet konulu araştırmaya göre evde çocukların hiç dövülmediğini söyleyen aileler yüzde 55 oranındadır; çocuklarını ayda birden fazla ve çok şiddetli dövdüklerini söyleyenler yüzde 3, yılda 1-10 arası çok şiddetli dövdüklerini söyleyenler yüzde 1.5 oranındadır. Ailelerin yüzde 40'ı ise çocuklarını hafif şiddette dövdüklerini belirtmektedirler (140).

2.4.2. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar, 18 yaşından küçük çocuk ya da gencin ana babası ya da bakımından sorumlu başka kişi tarafından sağlığına zarar verecek biçimde fiziksel hasara uğraması veya fiziksel hasara uğrama ihtimali riski taşımasıdır (106, 114).

Fiziksel istismar tanımının çocuğa bakmakla yükümlü kişiyle sınırlandırılmadığı başka bir tanıma göre, bir çocuğun gelişim ve işlevlerinde sürekli bozukluklara ve yaralanmalara neden olan, çocuğa acı veren ve kaza sonucu olmayan çocuğa yönelik şiddettir (4).

Fiziksel istismar, itaati sağlama, cezalandırma ya da öfke boşaltma amacıyla elle ve/veya aletle vurularak, itilerek, sarsılarak yakılarak ya da ısırılarak çocuğun vücudunun herhangi bir yerinde iz bırakacak şekilde ya da iz bırakmasa da şiddet uygulayarak çocuğa zarar vermedir (116).

Çocuklarda kazalar sonucu yaralanmalar sık görülmekle birlikte, yaşa uygun olmayan, kendi kendine olma olasılığı çok düşük olan yaralanmalarda istismardan şüphelenmek gerekir (71). Bu gibi durumlarda değerlendirmede; çocuğu tedaviye getirmede açıklanamayan bir gecikme, çelişkili öykü, fiziksel bulgularla uyumsuz öykü, tekrarlayan şüpheli yaralanmalar, hasardan çocuğu ya da başka birini sorumlu tutan anne, baba, çocuğun yaralanmayla ilgili anne ve babasını suçlaması, anne, babanın çocuktaki hasar konusunda ilgisiz ya da aşırı kaygılı görünmesi fiziksel istismarı düşündürmelidir (116).

Fiziksel istismarda tipik yaralanma biçimleri kalçalarda morluklar, sırtta, genital bölgede morluklar (genellikle tuvalet eğitimi zamanında), çimdiklenmeler, izmarit yanıkları, kaburga kırıkları, değişik saflardaki morluklar şeklindedir (102).

2.4.3. Duygusal İstismar

Aile, duygularımızın oluştuğu ilk sosyal ortamdır. Kendimiz ve diğerleri hakkında ne gibi duygusal tepkiler vereceğimizi, bu duygularla ilgili düşüncelerimizi ve nasıl ortaya koyacağımızı aile içerisinde öğreniriz. Duyguların öğrenildiği bu ilk sosyal ortam olan ailede, çocuklara duygularını nasıl ifade edecekleri, nasıl düşünecekleri ve nasıl davranacakları doğrudan öğretilmez. Daha çok eşler arasındaki duygusal alışveriş bunun için model oluşturur. Yetişkinlerin çocuklarına gösterdikleri duygular, davranışlar, çocukların duygusal yaşamlarının bir çerçevesini oluşturur (55).

Bernstein'a (1997) göre; bir yetişkin veya yaşça büyük bir kişi tarafından çocuğa yönelik aşağılayıcı, küçük düşürücü davranışlar ve çocuğun kendilik değerini zedeleyecek şekilde olan sözel saldırılar duygusal istismar olarak tanımlanmaktadır (20).

Gündelik yaşamda en sık rastlanan istismar tiplerinden birisi olan duygusal istismar, ebeveyn ya da çevredeki diğer yetişkinlerin çocuğun yetenekleri üstünde istek ve beklentiler içinde olmalarıdır. Beş farklı ülkede yapılan bir çalışmada çocuğa bağırarak %75-80 oranında bulunup, en sık görülen duygusal istismar olduğu saptanmıştır (106).

Ebeveynlerin duygusal istismar olarak kabul edilen davranışları; çocuğu reddetme, kabul etmeme, aşırı koruma, duygusal tepki göstermeme, ayırım ve karşılaştırma yapma, şiddet ve korkuya dayalı iletişim, çocuğun kapasitesi üstünde istekte bulunma, kendi çıkarına kullanma, aşağılama, suça yöneltme ve izole etme olarak belirtilmektedir (61).

Duygusal istismara oldukça sık rastlanmasına rağmen tanımlanması ve fark edilmesi güç olduğu için kanıtlanmasında zorluklar yaşanmaktadır. Duygusal istismar fark edilmese bile çocuk istismarının aslında en temel biçimidir. Çünkü fiziksel ve cinsel istismar vakalarının su yüzüne çıkmayan yönüdür (54).

Duygusal istismar psikolojik gelişmenin duraklamasına neden olabilen, çocuğun kimliğini zedeleyen ve bozuk davranışları ortaya çıkaran durumları içerir. Tek başına var olduğu gibi fiziksel ve cinsel istismarın hasarı ortadan kalktığında bile duygusal istismar devam edebilir (117).

Duygusal istismar, fiziksel olarak değil ancak çok ağır olan cezaları ya da tehditleri içerir. Duygusal ihmal ise yeterli duygusal desteği sağlamamak, ilgi ve sevgi göstermemektir (54).

Anne-babası tarafından sürekli eleştirilen, aşağılanan, sevgi ve ilgi ihtiyacı yeterince karşılanamayan çocuklar, pasif kişilik özelliklerine sahip, kendine güveni olmayan ve antisosyal davranışlar gösteren kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bunların yanı sıra duygusal istismar, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu çocuklarda normal zihinsel kapasite olmasına rağmen, öğrenme güçlüğü ve dikkat dağınıklığı gibi sorunlar görülmektedir. Dolayısıyla duygusal istismar çocuğun hem kişiliği hem de başarısını olumsuz yönde etkilemektedir (8).

Duygusal istismara maruz kalan çocuklarda aileden uzaklaşma, gergin olma, bağımlı kişilik, değersizlik duyguları geliştirme, uyumsuzluk ve saldırgan davranışlarda bulunmaya sık rastlanır (71).

Çoğu fiziksel istismar olgusuna eşlik eden duygusal istismar, fiziksel belirtiler iyileştikten çok sonra, hatta hayat boyu etkisini sürdürür. Çocuğun bağlanma sürecini ve duygusal gelişimini olumsuz etkiler. Çocuğun ileriki dönemde uygun duygusal cevaplar oluşturabilme kapasitesini bozabilir (61).

2.4.4. Cinsel İstismar

Psiko-sosyal gelişimi tamamlanmamış bir çocuğun bir yetişkin tarafından cinsel uyarıcı olarak kullanma amacıyla ve güç, tehdit veya kandırma yoluyla gerçekleşen cinsel temastır (72, 114).

Çocuk cinsel istismarına ilişkin tanımlamalar çocuk ile saldırgan arasındaki yaş farkı, saldırganın kullandığı yöntemler ve istismarın verdiği zararlar üzerinde durularak çeşitlendirilmiştir (95).

Bazı tahminlere göre, her yıl Amerika Birleşik Devletleri'nde kız çocuklarının %17'si ve erkek çocuklarının %8'i cinsel istismar mağduru olmaktadır (28).

Amerika Birleşik Devletlerinde 2000 yılında yapılan bir araştırmada 88.000 çocuğun %10'nun cinsel istismara uğradığı belirtilmiştir. Cinsiyetin (kız olmanın 2.5-3 kez daha fazla risk taşıdığı), bedensel engelli olmanın, 18 yaşından küçük olmanın ve ebeveynlerden birinin veya ikisinin de olmamasının cinsel istismar için risk faktörü olduğu tespit edilmiştir (103).

Türkiye'de 1994 yılında Adli Tıp Kurumu'na rapor için başvuran 120 kişinin 109'u kız olup, 11 tanesi erkektir. Başvuranların en yoğun yaş grubunun 12-18 yaş arası olduğu belirtilmiştir (107).

Çocukların maruz kaldığı cinsel istismar çeşitleri; temas içermeyen istismar (cinsel öneri, seksi konuşma ve yorumlarda bulunma, teşhircilik), röntgencilik, cinsel organlara dokunma, oral seks, çocuğun bacakları arasına penisin yerleştirilmesi, cinsel penetrasyon (anal, genital, parmak, cisim), cinsel sömürü (çocuk pornografisi ve çocuk fuhuşu) olarak ayrılmıştır (95).

Cinsel istismar gizli bir şekilde meydana gelir ve duygusal olarak yıkımı çok yoğun olduğu için açığa çıkması ertelenmektedir. Bu yüzden çocuk istismarı tipleri içerisinde saptanması en zor olan ve çoğunlukla gizli kalanı cinsel istismardır. Bazen çocuğun fiziksel ve

davranışsal etkileri biraz daha derin araştırıldığında cinsel istismarın sonuçları olduğu ortaya çıkabilmektedir (53, 108).

Araştırmalar, fiziksel, zihinsel veya gelişimsel bir engeli bulunan, sosyal olarak yalnız, daha kolay itaat eden, erişkinleri etkilemeye çalışan, ilgi görme gereksinimi olan, erken yaşta cinsel olgunluğa erişmiş çocukların cinsel saldırıya uğrama risklerinin daha fazla olduğunu ileri sürülmüştür (95).

Cinsel istismar, en travmatik olan, en acı veren ve en az istatistik verilerine yansıyan istismar tipi olarak belirtilmiştir (26).

Sezgin ve ark. (1998)'nin Türkiye'de dahil olmak üzere beş farklı ülkede yaptıkları çalışmada, fahişelik yapan kadınların %58'inin çocukluğunda cinsel istismara maruz kaldığı belirtilmiştir (108).

Cinsel istismarın çocuklar üzerindeki etkileri, travmatik olayın olduğu sıralarda ve travmatik olay sonrasındaki dönemlerde de görülebilmektedir. Cinsel istismara bağlı ortaya çıkan semptomlar anksiyete, dissosiasyon, cinsel işlev bozukluğu, uyku bozuklukları, öfke, madde kötüye kullanımı, düşük özsaygı, intihar eğilimi, obsesyonlar ve somatizasyon olarak belirlenmiştir (38, 16).

2.4.5. İhmal

İhmal, ailenin çocuğun büyümesi için ihtiyacı olan güvenilir ve sağlıklı ortamın sağlamaması ve çocuğu tehlikelere karşı korumamasıdır. Kızların ve engelli kişilerin en çok risk altında olduğu belirtilmektedir (52).

Anne ve babanın çocuğu ile konuşmaması veya sorularını yanıtlamaması, çok uzun süre çocuğu yalnız bırakma, yeterince yemek vermeme ve bakımını sağlamama gibi davranışlar ihmal davranışı olarak değerlendirilmektedir (151).

İhmal, fiziksel ve duygusal ihmal olarak iki şekilde görölmektedir;

Fiziksel ihmal, çocuğun genel sağlığını takipte isteksizlik veya gecikme gösterme, terk etme, evden kovma, kaçan çocuğu eve kabul etmeme, beslenme, giyim ve hijyenik ihtiyaçlarını karşılamama, yetersiz denetim ve çocuğu önceden kestirilebilecek tehlikelerden koruyamamadır.

Duygusal ihmal ise, sevgi ve şefkatte yeterli dikkati göstermeme, psikolojik özen göstermeyi reddetme veya geciktirme, çocuğun madde kullanımına izin vermek, çocuğun kronik olarak istismara uğramasına göz yummaktır (36, 102).

Fiziksel ve cinsel istismara göre çok daha göreceli olduğu için tanısı zordur. İhmal ve istismarı ayırtan en temel nokta ihmalin pasif, istismarın ise aktif bir davranış şekli olmasıdır. İhmal, özellikle büyüme geriliği olan psiko-sosyal uyum güçlüğu çeken, eğitim gereksinimleri karşılanmayan çocuklarda akla gelmelidir (101).

2.4.6. Çocuk İstismarı Risk Faktörleri

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre çocuk istismarı risk faktörleri ise ailesel, toplumsal ve kişisel olarak sınıflandırılmaktadır.

Toplumsal faktörler:

Çocuğun değerinin azalması (azınlık, engellilik, cinsiyet), sosyal eşitsizlikler, organize şiddet (savaşlar, kavgalar, yüksek suç oranları), toplumda şiddete hoşgörüyle bakılması, medya şiddeti, kültürel normlar.

Ailesel faktörler:

Geniş aile, düşük sosyoekonomik durum, sosyal izolasyon, yüksek stres düzeyleri, aile içi şiddet.

Kişisel faktörler:

Anne babaya ilişkin etkenler: Genç yaş, yalnız anne baba, istenmeyen gebelik, deneyimsiz anne baba, erken yaşta şiddete maruziyet, madde kullanımı, yetersiz doğum öncesi bakım, fiziksel ya da ruhsal hastalık.

Çocuğa ilişkin etkenler: Cinsiyet, prematürite, istenmeyen çocuk, engellilik, düşük zekadır (118).

Hirschi ve Hindelang (1977), düşük zekaya sahip olan bireylerin okul başarılarının düşük olacağı ve bu başarısızlığın da, bireylerin şiddet veya saldırgan davranışa yönelmelerinde bir risk oluşturduğunu ileri sürmektedirler (64).

İstismara uğrayan çocuklar çoğunlukla istenmeyen gebeliklerden doğan, anne-babanın istediği cinste veya kişilikte olmayan, annesinin sık aralıklarla gebe kaldığı çocuklardır. Maddî bunalımlar, anne-babanın duygusal sorunları olan kişiler olmaları, evlilik ilişkilerinde başarılı olamamaları, anne-babanın sosyal çevreden kendilerini soyutlamış olmaları çocuğun âile içinde ele alınış biçimini belirleyen durumlardır (9).

Gençlik döneminde ortaya çıkan şiddetin kişisel boyuttaki en güçlü göstergelerinden birinin, çocukluk döneminde sergilenen davranış biçimi olduğu ileri sürülmektedir. Bu konuda ilk araştırma yapanlardan biri olan Robins (1966) özellikle, çocukluğun erken dönemlerinde (8 yaşından önce) başlayan saldırganlık ile ergenlik ve yetişkinlik döneminde ortaya çıkan antisosyal davranış biçiminin şiddeti arasında bir ilişkinin varlığını saptamıştır.

Ayrıca, başka bir çalışmasında Robins (1979), yetişkin antisosyal davranışına, çocukluk antisosyal davranışının yol açtığını ileri sürerek, antisosyal kişiliğin kökeninin çocukluk döneminde aranması gerektiğini ileri sürmektedir (76).

Klinisyenler, ergenlik öncesinde birbiriyle ilişkili bazı becerileri aileler doğru yönetebilirse, antisosyal davranışlara müdahale edilebileceğini söylemektedir. Bu beceriler, çocuğun bulunduğu yerle ilgili gözetim, antisosyal davranışlar için etkin disiplin, etkin problem çözme becerileri kazandırma ve sosyal beceri gelişimin destekleme becerileri olarak belirlenmiştir (97).

2.4.7. Çocuğa Yönelik Şiddetin Etkileri

Çocuk, doğumdan itibaren etrafını saran fiziksel ve sosyal çevreye uyum sürecinde en büyük desteği anne ve babası yani ailesinden almaktadır. Çocuk kendini ifade edebilmeyi, kendi kendini yönetebilen bir birey olabilmeyi ailesinden öğrenir. Özellikle anne ve baba, çocuğun kişilik gelişimindeki en önemli özdeşim modelleridir. Çocuk bu özdeşim modellerini örnek alarak büyür. Bu öğrenme

sürecinde çocuğun sevgiye, güvene, bağımsızlaşmaya başka bir deyişle kendi başına bir birey olma ihtiyacı vardır. Ailede olacak her türlü olumsuzluk çocuğun ileriki dönemlerinde etkilerini gösterecektir (133).

Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu'na göre, aile içinde çocuğa yönelik olan şiddetin kısa ve uzun dönemdeki sonuçları vardır ve bunlar üç grupta toplanmıştır;

Fiziksel sonuçları: Karın ve göğüs yaralanmaları, beyin hasarları, vücutta izler, yanıklar, merkezi sinir sistemi hasarları, kemik kırılmaları ve sakatlıklara sebep olabilmektedir.

Cinsel sonuçları: Üreme problemleri, cinsel fonksiyon bozuklukları, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, istenemeyen hamilelik.

Psikolojik sonuçları: Alkol ve madde kötüye kullanımı, bilişsel bozukluklar, suç ve şiddet davranışları, depresyon, anksiyete, gelişimsel gecikmeler, yeme ve uyku bozuklukları, utanma ve suçluluk duyguları, hiperaktivite, zayıf kişiler arası ilişkiler, düşük okul performansı, düşük benlik algısı, post travmatik stres bozukluğu, psikosomatik bozukluklar, kendine zarar verme ve intihar davranışlarıdır (106).

İstismara mâruz kalan çocuklarda çocukluk döneminde yaşanan istismara bağlı olarak kısa ve uzun dönemde problemle karşılaşmaktadır. Kısa dönem için çocukta alt ıslatma, parmak emme ve benzeri regresif belirtiler gözlenebilir. Uzun dönemde ise yetişkinlikteki suça yönelen davranışlar, antisosyal davranışlar, kendi çocuklarına yönelik örseleyici davranışlar, duygusal bozukluklardır (9).

Bazı çocuklar yaşadıkları bu travmatik yaşantılara çok yoğun tepki gösterebilirler. Travmatik yaşantılar, çocukların hayatında kalıcı ve önemli değişikliklere sebep olabilir. Başkalarına güvenme, kendini güvende hissetme ile ilgili sorunlar ortaya çıkabilir ve hayatta adalet, hak gibi kavramları karşı inançları değişebilir. Bu çocuklarda dışa vurma problemleri veya eyleme vurmalar görülmektedir. Örneğin sürekli yaşlılarıyla kavga etme veya çatışma, yasadışı madde kullanma davranışları olabilmektedir. Bu deneyimler onların duygusal ve psikolojik fonksiyonlarını değiştirebilir ve depresyon, anksiyete görülebilmektedir. Bu problemler diğerleriyle ilişkilerini anlamlı derecede zedeleyebilmektedir (56).

Çocukluk çağındaki kötüye kullanımlar, ileriki dönemlerde farklı yetişkinlik problemleri olarak görülebilmektedir. Çalışmalar, çocukluk çağı travmalarının depresyonda yaygın etkileri olduğunu belirtmektedir (27).

Çocukluk çağında cinsel ve fiziksel istismara uğrayan çocukların, ileriki dönemde okul başarılarının düştüğü ve akademik performanslarını gösteremedikleri belirtilmiştir (25).

Çocuklukta şiddet içeren davranışlara maruz kalan bireylerin yetişkinlikte ciddi davranış bozuklukları gösterdikleri de görülmektedir. Bu bireylerin aynı zamanda kendi çocuklarına daha çok öfke ve saldırganlık içeren davranışlar gösterdikleri ortaya çıkmaktadır (92).

Widom'ın (2007) yaptığı araştırmada, istismara uğramış çocuklar hayatları boyunca major depresif bozukluk riski altında olduğu belirtilmiştir (126).

McMillan ve arkadaşlarının (2001) yapmış olduğu çalışmanın sonuçları çocukluk çağı istismar yaşantısı olanlarda yaşam boyu psikopatoloji geliştirme riskinin arttığını göstermektedir (43).

2.4.8. İstismar ve İhmal Edilmiş Çocuklarda Psikopatoloji

Fiziksel istismara uğramış çocuklar:

Bu gruptaki çocuklarda uyku bozuklukları, fobik davranış, psikosomatik şikayetler, anksiyete bozuklukları, sık görülür. Green (1978), fiziksel istismar edilen çocukların depresif olduklarını belirtmiştir. Bu popülasyonun %40'ında kendine zarar verici davranış, intihar girişimleri ve intihar düşünceleri bildirilmiştir.

Uzun süreli istismara uğramış çocuklarda diğer yetişkinlerden de benzer kötü davranışların bekleme öğrenilmiştir. Bu yüzden bu çocuklarda kuşkucu tepkiler ve güvensizlik görülebilmektedir (102).

Cinsel istismara uğramış çocuklar:

Yapılan çalışmalarda cinsel istismar gören 66 çocuğun %63.5'nin DSMIV tanı kriterlerine göre I. Eksen tanısı almışlardır. Kastedilen tanılar; post travmatik stres bozukluğu, karşı gelme bozukluğu, anksiyete bozuklukları , depresyon ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğudur (85).

Cinsel istismarın çocuğun psiko seksüel gelişimi ve ileriki cinsel yakınlaşması üzerinde olumsuz etki yapacağı beklenmektedir. Hem kız hem de erkeklerde cinsel örülenme sonucu cinsiyet özdeşimi ve cinsel obje seçiminde sorunlar olduğu bildirilmektedir (102).

Duygusal istismara ve ihmale uğramış çocuklar:

Bu çocuklarda davranış patolojik boyutta yalan söyleme, çalma davranışı, enkoprezis(dışkı kaçırma), enurezis(alt ıslatma), aşırı bağımlılık, duygusal tepki vermede azalma, güvensizlik, intihar davranışı belirtilmektedir (102).

Her türlü ihmale maruz kalmış çocuklarda gelişimsel gerilikler tanımlanmıştır. Özellikle konuşma ve dil alanında geriliğin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca sosyal gelişim açısından insan ilişkilerini kurmada zorluk görülmektedir. Nörolojik yetersizlikler de görülür. Kötü hamilelik ve bebek bakımı, çocuğa yetersiz uyaran verilmesi, kötü beslenme ve uygunsuz tıbbi bakım nörolojik yetersizliklere sebep olur (102).

2.4.9. Çocuğun Şiddete Tanık Olması

Dünyanın her yerinde çocuklar evlerinde şiddete tanık olmaktadırlar, çoğunlukla anne babası arasında olan şiddeti seyretmektedirler. Bir evde ebeveyne karşı yapılan şiddet davranışı, aslında çocuğa da uygulanan şiddet olarak düşünülmektedir (52).

Aile içinde yaşanan öfke ve saldırganlık içeren davranışlara çocuklar ya kendileri doğrudan maruz kalmakta ya da aile içinde ortaya çıkan şiddete tanık olmaktadırlar. Aile içi şiddet uygulayanların büyük bölümünün kendisi doğrudan şiddet gören çocuklar arasından değil, ana babaları arasındaki şiddete tanık olanlardan çıktığı yönünde görüşler de vardır (127).

Çocuk için özdeşim nesnesi olan birinin aile içinden bir başkasına tekrarlayıcı bir biçimde şiddet uyguluyorsa, çocuğun saldırganla özdeşimi doğrudan şiddete maruz kalan çocuğun özdeşimine göre daha kolay olabilmektedir. Aile içinde şiddete görsel ya da işitsel olarak tanık olmuş olan çocuklara “sessiz”, “unutulmuş” ya da “görünmez” kurbanlar adı verilmektedir. Bu çocuklar doğrudan öfke ve saldırganlığa maruz kalmasalar da, diğer kötüye kullanılmış ya da ihmal edilmiş çocuklarla aynı tür davranış özelliklerini göstermektedirler (92).

Çocuklar ne görüyorlarsa ve neyi yaşıyorlarsa bunu öğrenir veya taklit ederler. Bu yüzden aile içinde ve yaşadığı toplum içinde tanık olan çocukların ileride suç davranışının kurbanı veya suçu işleyen kişi olma yönünden risk taşıdığı belirtilmektedir (89).

Her yıl 3.3 milyon çocuğun hakaret gibi sözel şiddet davranışlarından, bıçakla veya silahla öldürmeyle sonuçlanan saldırıya kadar uzanan şiddete tanıklık ettikleri bilinmektedir (70).

Eşi tarafından şiddete maruz kalan annelerin %75’inin çocuklarının bu şiddete şahit olduğunu bildirmişlerdir (31).

Çocuklar şiddete tanık olduklarında şiddetin bir problem çözme yöntemi olduğunu, şiddetin aile içi ilişkilerin bir parçası olduğunu ve şiddetin diğer insanları kontrol etmenin bir yolu olduğunu öğrenmeye başlarlar (89).

Çocuklar doğrudan şiddete maruz kalmasa bile, anne babalar arasındaki şiddete tanık olmak diğer çocukluk çağı istismarları ile benzer etkilere neden olmaktadır. Anne babalar arasında şiddete tanık olmanın, çocuklarda kısa dönemde öfke artışı, edilgenlik, çekilme,

somatik yakınmalar, kaygı ve intihar girişimi ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (83).

2.4.10. Türkiye’de Çocuk Hakları

Çocuk Hakları Bildirgesi, 20 Kasım 1959'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. Bu bildirgenin temeli olan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarih ve 217 A (III) sayılı kararı ile benimsenmiş ve ilan edilmişti. Bu bildirme, Resmi Gazete' de ise 27 Mayıs 1949 tarihinde 7217 sayılı karar uyarınca yayımlandı.

Çocuk Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde benimsenen sözleşme 2 Eylül 1990 tarihinde de yürürlüğe girmiştir. Türkiye de dahil olmak üzere yaklaşık 142 ülke sözleşmeyi imzalamış ya da onay ve katılma yoluyla taraf devlet durumuna gelmiştir.

Sözleşmeyle çocuk haklarının korunması amaçlanmış ve taraf devletlerin sözleşme maddelerine kesinlikle uymaları gerektiği hükme bağlanmıştır (141, 143).

Türkiye'de Çocuk Hakları Sözleşmesi ancak 4 Mayıs 1995'te uygulamaya geçti. Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni şiddet ve istismar açısından incelendiğinde aşağıdaki maddeler önem taşımaktadır;

Madde19

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel

saldırı,şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye,ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğİtsel bütün önlemleri alırlar.

2. Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir.

Madde34

Taraf Devletler, çocuğu, her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suistimale karşı koruma güvencesi verirler. bu amaçla taraf devletler özellikle:

- a) çocuğun yasadışı bir cinsel faaliyete girişmek üzere kandırılması veya zorlanmasını;
- b) çocukların, fuhuş, ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurularak sömürülmesini;
- c) çocukların pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini, önlemek amacıyla ulusal düzeyde ve ikili ile çok taraflı ilişkilerde gerekli her türlü önlemi alırlar.

Madde39

Taraf Devletler, her türlü ihmal, sömürü ya da suistimal, işkence ya da her türlü zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulaması ya da silahlı çatışma mağduru olan bir çocuğun, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlığına yeniden kavuşması ve yeniden toplumla bütünleşebilmesini temin için uygun olan tüm önlemleri alırlar. bu tür sağlığa kavuşturma ve toplumla bütünleştirme, çocuğun sağlığını, özgüvenini ve saygınlığını geliştirici bir ortamda gerçekleştirilir. (141, 143)

Çocuk Hakları Sözleşmesi, birey-devlet ilişkisi üzerine kuruludur. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde medeni ve siyasi haklar ile ekonomik, sosyal ve kültürel haklar aynı anda bulunmaktadır. Bu haklar, çocukların özel durumları göz önünde tutularak düzenlenmiştir (122).

2.5. ÇOCUK VE SUÇ

Çocuk ve suç kavramlarını beraber düşünmek çoğu zaman güç olmakla birlikte, suç işleyen çocuk olgusu birçok ülkenin önemli sorunlarından biri olarak devam etmektedir (44).

Çocuk suçluluğu, batı literatüründe 'juvenile delinquency' terimiyle açıklanır ve tam karşılığı ' reşit olmayanın suçluluğu' olarak dilimize çevrilir. Ülkemizde 'çocuk suçluluğu' terimi kullanılmakta ve bu terim çocukluk ile ergenlik döneminin büyük bir bölümünü kapsamaktadır (100).

Dönmezer (1984), suçu "topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen, eylem,

davranış, tavır ve hareket” olarak tanımlar. Burt (1925), çocuk suçluluğunu, çocuktaki antisosyal eğilimlerin yasa müdahalesi gerektirecek duruma dönüşmesi olarak tanımlar. Batı literatüründe çocuk suçluluğu kavramı, kanuna karşı gelmiş 11-18 yaşları arasındaki çocukları kapsamaktadır. Çocuk suçluluğu ile ilgili hemen tüm araştırmacıların tanımlamalar içerisindeki ortak değerlendirmeleri, çocuk suçluluğu davranışının içinde olan çocuğun, suça itilmiş çocuk olarak kabul edilmesidir (144).

Çocuklukta kötüye kullanımın mağduru olan çocukların gelecekte şiddetin yine mağduru olmanın yerine şiddeti uygulayanın kendisi oldukları görülmüştür. Çocuklukta şiddeti engellemenin gelecekteki şiddetin meydana gelmesini engelleyici bir faktör olduğu belirtilmiştir (51).

Zaman zaman oranları değişse de Türkiye’de en çok işlenen suç türleri üç başlıkta toplanmaktadır.

- a) Hayata karşı işlenen suçlar
- b) Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar
- c) Malvarlığına karşı işlenen suçlar

Hayata karşı işlenen suçlar kasten adam öldürmeyi, yaralamayı, cinsel suçlar cinsel saldırı, cinsel istismar ve cinsel tacizi, mala karşı işlenen suçlar ise hırsızlığı ve yağmayı kapsamaktadır (93, 134).

Yavuz ve arkadaşlarının (2004) İzmir Buca İslahevindeki çocuklarla yaptığı araştırmada, mala yönelik suçlar %54 oranla ilk sırada iken, %27 ile cana yönelik suçlar ikinci sırada ve %18 ile cinsel suçlar üçüncü sırada yer almaktadır (132).

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre suç işleyen çocuklarla ilgili düzenlemeler 31. maddede belirtilmektedir. Buna göre;

MADDE 31. - (1) Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

(2) Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiili algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan on iki yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde yedi yıldan dokuz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte ikisi indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası altı yıldan fazla olamaz.

(3) Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde ondört yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası sekiz yıldan fazla olamaz (145).

2.5.1. Ergenlik ve Suç Davranışı

Ergenlik bir geçiş donemidir. Bireyler st duzeyde duşinen hale gelirler ve kendi kararlarını daha iyi alabilirler. Kendilerinin daha fazla farkına varırlar, daha bağımsız olur ve geleceğın onlardan ne beklediğı ile daha fazla ilgilenirler (113).

Ergenlik ağı, belirgin ve hızlı fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimlerin gorlduğu, çeşitli gelişimsel görevleri içeren ve çocukluktan yetişkinliğe geçişi ifade eden bir yaş donemidir (104).

Ergenliğin başlangıcı kızlar için 11 ile 13 yaş, erkekler için ise 13 ile 15 yaş arası kabul edilmektedir. Ergenlik, hızlı ve sürekli bir gelişim ve değişim donemi olarak bilinmektedir (81).

Ergenler sürekli yerini arama çabasındadır ve özdeşleşme, sorumluluk, özerklik sorunları ile baş etmek zorundadır. Bu kaygı verici duruma çözüm aramada aile bireylerinin özellikleri önem taşır. Genç zdeşim kurduğu bireyin özelliklerini göre duyuş, duşun ve davranış modelleri oluşturur. Eğer kötü modeller benimsenirse ergen bu yönde davranabilmektedir (39, 41).

Genel nüfus içerisinde, antisosyal davranışların başlangıcının ergenlik yılları olduğu ve bu yaş doneminin bitimi ile bu tür davranışların da azaldığı duşnlmektedir. Duşk oranda bireyde ise bu davranışlar daha erken donemde başlar ve yetişkinlik doneminde de devam eder (19).

Suç işleme, saldırganlık ve diğer davranım sorunları ergenlerde ve genç yetişkinlerde çok daha yüksek oranda görülmektedir. Araştırmalar, şiddet içeren suçların ergenlik öncesi ve ergenlik

döneminde artış gösterdiği, lise yıllarında doruk noktasına eriştiğini göstermektedir (113).

Suç ergen için bir endişe kaynağıdır, çünkü ergenler en fazla saldırı, tecavüz ve hırsızlığa maruz kalan yaş grubudur. Perkins (1997) raporuna göre; 18 yaşın altındaki ergenler nüfusun %10'unu oluşturmalarına rağmen, işlenen suçların dörtte birine maruz kalmaktadırlar (98).

2.5.2. Şiddet ve Suç İlişkisi

Son yıllarda, gelişmekte olan ülkelerdeki karmaşa ve emniyetsizlik durumu, ailede şiddet gören ve istismara uğrayan ergen ve çocukların sayısındaki artış olmasına katkıda bulunmakta ve zorluklarla karşı karşıya bırakmaktadır (120).

Widom (1989) 'un istismar ve ihmal hikayesi olan ve olmayanlarla karşılaştırmalı olarak yaptığı çalışmada , fiziksel, cinsel istismar ile ihmal hikayesi kayda geçmiş olan 908 kişi de, böyle bir kaydı olmayan 667 kişiye göre daha yüksek oranda şiddet suçundan tutuklandığı tespit edilmiştir (125).

Clarke (1999)'ın 16 yaşından önce herhangi bir fiziksel veya cinsel istismara uğramış olan 439 hükümlü ile yaptığı çalışmanın sonucunda, üçte ikisinin keyfi olarak birisine saldırdığını belirlemiştir (32).

Yavuzer (1982)'in yaptığı çalışmada şahsa karşı işlenen suçların %91,3'ünün, tüm suç türlerinin %86,9'unun ailesindeki disiplin anlayışının dayakla cezalandırma olduğu belirtilmektedir (134).

Ülkemizde yapılan ve hükümlü çocukları kontrol grupları ile karşılaştıran diğer araştırmalarda da, çocuğa uygulanan fiziksel istismar ile hükümlü çocuklar arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğuna dikkat çekilmektedir (Günce&Konanç 1983, Uluğtekin 1986) (69).

Hapishanede yapılan diğer bir çalışmada da, 301 hükümlünün %68'nin çocukluğunda kötüye kullanıma maruz kaldığı, bunlardan şiddet suçu işleyenlerin, şiddet suçu işlemeyenlere göre daha yüksek oranda ihmal hikayesi olduğu belirtilmektedir. Ayrıca aynı çalışmada, çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalma araştırıldığında, cinsel suç faillerinin diğer suçların faillerine göre daha fazla (%26'ya %12 oranında) cinsel istismara maruz kaldığı bildirilmektedir (124).

Haapasalo (2004) tutuklu gençlerle yaptığı çalışmada, çocukluk çağında maruz kalınan fiziksel istismar ile genç yetişkinlik döneminde işlenen şiddet suçu arasındaki ilişkiyi belirtmektedir (63).

Yapılan bir başka araştırmaya göre, 13-14 yaş grubu öğrencilerin yapıcı ve işbirliğine yönelik çatışma çözme stratejilerini ve taktiklerini, yıkıcı olanlara göre daha seyrek kullandıkları saptanmıştır. Öğrencilerin sosyal etkileşim içerisinde olgunlaştıkları düşünülecek olursa, alt sosyo ekonomik çevrelerde eğitim gören öğrencilerin daha çok psikolojik ve fiziksel şiddet ögesi ağır basan bir ortamda sosyalleştikleri ve olgunlaştıkları varsayıldığında bu durum, onların yetişkin olduklarında da kullanacakları çatışma çözme strateji ve taktiklerinin de bir habercisi olabilecektir. Sonuç olarak, kişiler arası şiddetin, 13-14 yaş grubu öğrencilerin sosyal yaşantısında, geniş yer tuttuğu söylenebilir (119).

Frias-Armenta (2002), yapmış olduğu araştırmada, çocuklukta fiziksel ve sözel olarak saldırganlığa maruz kalan yetişkinlerin ileriki yaşlarında, alkol kullanımı, antisosyal davranış ve kendi çocuklarını cezalandırma gibi davranış özellikleri gösterdiklerini gözlemiştir (112).

Buka ve Earls (1993) okul öncesi çocuğun biyolojik, davranışsal ve duygusal gelişiminin öneminden bahsetmiş ve şiddetin ve suçluluğun erken haber vericilerini çocuğun ve ailenin özellikleri olarak iki grupta toplamıştır. Çocuğun özelliklerini; antisosyal davranış, davranış problemleri, düşük zeka düzeyi, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, öğrenme güçlüğu, düşük motor beceri gelişimi, doğum öncesi ve sırasındaki komplikasyonlar ve kafa travmaları olarak sıralamışlardır. Ailenin özellikleri ise; ebeveyn olma becerileri, ailede suç hikayesi, çocukluk istismarı ve ihmali, düşük evlilik ilişkileri, ebeveyn yokluğu ve geniş aile yapısı olarak belirtilmiştir. Ebeveyn olma becerileri olarak düşük anne-baba denetimi, anne-baba olmayı reddetme, düşük anne-baba katılımı, düşük anne-baba disiplin becerileri kastedilmiştir (30).

2.5.3. Çocuk Suçluluğu Risk Faktörleri

Literatürde çocuğun suça yönelme sebepleri üç başlık altında toplanmaktadır;

- a) Çocuğun yapısı, özellikleri ve yeteneklerine ilişkin etmenler
- b) Çocuk üzerindeki çevresel etmenler, özellikle en yakın çevresi olan aile ortamından etkilenmesi

c) Sosyal çevre ve yaşam koşulları (130).

Günümüzde genetik, psikiyatrik sorunlar ve ergenlik gibi faktörlerin suça yönelme üzerinde etkili olduğu teorilerle destekleniyor olsa da, daha çok çevresel faktörlerin etkili olduğu kabul görmektedir. Çevre çocuğun hem bilişsel, hem de bedensel gelişimini destekler. Çocuğun içinde bulunduğu çevre, onun sosyal, eğitsel ve temel ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Karşılamadığı durumlarda çocuk suça yönelebilmektedir (41).

Dünya Sağlık Örgütü'nün Şiddet ve Sağlık Raporu (2002)'na göre gençlerin şiddet davranışı gelişiminde ebeveyn davranışları ve aile ortamı temel faktör olarak belirtilmiştir. Ebeveynlerin yetersiz gözetim ve denetiminin yanı sıra çocukları disipline etmek için kullanılan sert fiziksel cezalandırmalar ileriki dönemdeki şiddetin kuvvetli haber vericileri olarak belirtilmiştir (80).

Ebeveynlerin erken çocuklukta fiziksel, duygusal ve sözel kondağında eksikliğinin çocuğun entelektüel, duygusal ve sosyal gelişmesinde negatif etkileri olduğunu ve bu çocuklarda agresif ve antisosyal davranışların daha sık görüldüğüne dair bir çok yayın bulunmaktadır (125).

Cullen (2006) zayıf aile denetimi , yetersiz aile bağları ve ailenin çocuğunu takip ve gözetimindeki ilgisizliğinin çocuk suçluluğunun en güçlü sebepleri olduğunu belirtmektedirler (34).

Erdoğdu (2005)'nin yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre; suça yönlendirilen ve yönlendirilmeyen çocukların saldırganlık ve aile ilişkileri açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Suça yönlendirilmiş çocuğun saldırganlık puanları yüksektir ve ailesinde

ebeveyn kaybı, içki,uyuşturucu kullanma, cezaevine giren birey sayısı suça yönlendirilmeyen çocuklara göre daha fazladır.Ayrıca suça yönlendirilmemiş çocukların anne-babalarının eğitim düzeyleri daha yüksektir (48).

Ebeveyn kaybı olan çocukların şiddet ve saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu araştırmalarla desteklenmektedir. Dizman ve diğerlerinin(2005) yaptığı araştırmada, en yüksek saldırganlık puan ortalamasına 12 yaş grubunda bulunan anne yoksunu olan çocukların sahip olduğu dikkati çekmektedir. Bu durum, ergenlik dönemine girmekte olan çocuğun bir yandan ailesinin denetiminde olması, diğer yandan ailesine olan içsel bağımlılığından kurtulmaya çalışması, bunun yanı sıra duygusal açıdan anne yoksunluğunu yaşaması gencin dışarıda arkadaşlarına veya çevreye saldırgan davranışlar sergilemesine neden olabilmektedir (42).

Bowlby, anne yoksunluğu ile duygusal ilgisizlik arasında bir korelasyon bulmuş, sevgi objesinin kaybedilmesinin, çocuk suçluluğu gibi antisosyal davranışların nedeni olduğunu saptamıştır (22).

Yetersiz ebeveyn denetimi, çatışma, zayıf birleşme ve bağlanma, erken otonomi çocuk suçluluğuyla yakından bağlantılıdır (120).

Aile çocuğun içine doğduğu kültürü temsil etmektedir. Beklentileri, kuralları ve çocuğun içselleştirdiği değerleri belirleyen ve sağlayan bu kültürdür. Eğer aile çocuğun bu değerleri içselleştirmesinde başarılı ise suç işleme olasılığı da azalır. Eğer aile başarısız olursa, bu ailede yetişen gençlerde suç davranışının gelişme olasılığı yüksektir (47).

Çocuk suçluluğunda aile faktöründe, antisosyal ebeveynin ve düşük sosyo-ekonomik düzeyin en güçlü erken dönem risk faktörü olduğu da belirtilmektedir (135).

De Roiser ve arkadaşları (1994) çocuğun ortaya koyduğu saldırgan davranışların sosyal ve psikolojik temelleri olduğunun üzerinde durmaktadırlar. Saldırgan davranışların ailenin etkisi sonucu ortaya çıktığı ve çocukluğun özellikle ilk yıllarında anne-baba ile olan ilişkilerinin daha sonraki dönemlerdeki davranışlarını ve kişiliğini etkilediğini, toplumda sosyal veya anti sosyal davranışların ortaya çıkmasına sebep olduğunu belirtmektedir (39).

Çocuklardaki antisosyal davranışlara farklı bir bakış açısıyla yaklaşan Moffit (2002) nöropsikolojik hasarlarla antisosyal davranış arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. Özellikle beynin sözel ifade ve yönetici fonksiyonlarla ilgili hasarları olan çocuklarda antisosyal davranış gözlemlendiğini belirtmektedir. Problem çözme becerilerinin, dinleme-okuma, anlamlı konuşma ve hafıza becerilerinin yetersizliği , ayrıca öğrenme güclüğü, dikkat eksikliği ve dürtüsel davranış gösteren çocukların ileriki dönemlerde antisosyal davranış gösterebileceğini belirtmektedir (33).

Suçluların incelendiği araştırmalar, tipik olarak çocuklarına yanlış muamelede bulunan ve çocukların davranışlarını kontrol edebilecek uygun standartların yerleşmesinde başarısız ailelerden geldiklerini göstermektedir (82).

2.6. SUÇ TEORİLERİ

Suçun nedenlerinin ortaya koyulmasında subjektif ve objektif nitelikte yaklaşımlar bulunmaktadır. Suç teorileri neredeyse suç kadar eskidir. 1700 ve 1800'lerde, kişiler arası ilişkilerin üstünde duran Voltaire, Rousseau gibi filozoflara göre suç ahlaki bir konu idi. Özgür irade ve özgür seçim gibi kavramlar bu dönemde ortaya çıktı. Buna karşın 18. yüzyılda, determinizm kavramını ortaya atan pozitivist okul ortaya çıktı. Zaman içinde de suç ile toplumsal çevre arasındaki ilişkiyle ilgilenilmeye başlandı. Daha sonra suçun belirli bir davranışa ve insana yapıştırılan bir etiket olduğu ileri sürüldü.

Bu teorilerin hepsi bir bakıma doğrudur, hepsi de gerçeklere dayanan bazı bulguları ortaya koyarlar. Bu teoriler, dört ana başlıkta ele alınmaktadır.

- 1- Biyolojik teoriler
- 2- Psikolojik teoriler
- 3- Sosyolojik teoriler
- 4- Sosyo-psikolojik teoriler (109).

2.6.1. Biyolojik Teoriler:

Bu teoriler genel olarak, suçlu kişilerin genetik, fizyolojik ve yapısal farklılıkları bakımından suç işlemeye yatkın olduklarını ileri sürmüşlerdir. Biyolojik görüşün ilk taraftarları Lombroso ve Hooton'dır. İtalyan antropolog Cesare Lombroso (1895) bazı insanların suça eğilimli olarak dünyaya geldiklerini ve bu tür insanların daha ilkel olduklarını savunuyordu. Lombroso'ya göre

‘doğuştan suçlu’ dediği bu kişilerde ölçülebilir belli vücut özellikleri vardı. Ona göre, doğuştan suçlu kişiler ile ilkel ataları arasında kalıtsal bir bağ vardır. Bir şekilde ilkel atalarına çekmişlerdir (68, 146).

Antropolog Ernst Hooton (1939) ise farklı tip suçlular arasında ve suçlu – suçlu olmayanlar arasında ırk farklılıkları ve anatomik farklılıklar bulmaya çalıştı. Hooton’a göre suçlulardaki özellikleri; ince dudaklar, dar ve eğimli olan, zayıf ve ince yanaklar, ince boyun, düşük omuzlar ve kepçe kulaklardır (109).

Hooton, yapısal bakımdan daha aşağı durumda olan kişilerin, çevrenin de yarattığı baskı ile daha kötü oldukları ve suçluluğa bunun yol açtığı sonunca vardı. Aşğı durumda olan organizmalar, sosyal çevrenin baskılarına daha kolay mağlup olurlar ve anti sosyal davranışlarda bulunurlar görüşünü savunmaktaydı.

Suçu beden yapısındaki farklılıklara dayandıran görüşlere göre belirli fiziksel özellikler ile kişilik arasında bir ilişki olduğu ileri sürülmüştür.

Hem psikolog, hem de tıp doktoru olan William Sheldon (1942), dış görünüşün üç boyutunu incelemiş ve bunlara uygun mizaçları belirlemeye çalışmıştır. Sheldon dış görünüşün üç boyutu olduğunu söylemektedir:

- a) Endomorfik tipler, şişman, yumuşak ve yuvarlak,
- b) Mezomorfik tipler, adaleli, atletik ve güçlü,
- c) Ektomorfik tipler, uzun boylu, zayıf, beyni iyi gelişmiş.

Her beden tipinin ayrı mizacı bulunmaktadır. Endomorflar eğlenceden hoşlanan, neşeli, arkadaş canlısı; mezomorflar saldırgan,

cüretli, dinç; ektomorflar ise içe dönük, duygusal ve sınırlı tiplerdir. Mezomorfik tipin saldırganlığının ve kendini kontrolden yoksun olmasının onu suç işlemeye en iyi aday haline getirdiğini, fakat her mezamorfun da suç işlemediğini kabul etmekteydi. Sheldon çevrenin etkilerinin de önemsiz olmadığını belirtmekteydi (147).

Sheldon (1942)'a göre suçlu çocukları %60'nın atletik tipte olduklarını ileri sürmüştür (7).

Biyolojik kuramlar çevrenin ve kültürün etkisini görmezden gelip, tek yönlü düşündükleri için tepki almışlardır.

2.6.2. Psikolojik Teoriler:

20. yüzyılın başlarından itibaren suçun nedenlerini araştıranlar bedenden ruha doğru yönelmeye başladılar (109).

Cyril Burt'ün (1925) çok etki yaratan 'Küçük Suçlu' isimli kitabı akademik psikoloji çalışmalarının miladı olarak bilinmektedir. 400 okul çocuğu ile yapılan çalışmada suç işlemenin birçok faktörün bir araya gelmesi sonucu ortaya çıktığı savunulmaktaydı. Kötü bir disiplinin, aile içindeki kötü ilişkilerin ve bazı tipteki karakterlerin özelliklerinin önemli olduğu sonucuna varılmıştı (99).

Suçun oluşumunu açıklama denemelerinden bir diğeri, psikoanalitik bakış açısı olmuştur. Franz Alexander, Hugo Staub, Theoder Reik, August Aichhorn, Paul Reiwald, Eduard Naegeli ve elbette Sigmund Freud savunucuları olarak bilinmektedir.

Freud'a göre suçluluk, benlik ile üst benlik gelişimindeki yetersizlikler nedeniyle dürtülerin denetim altına alınmamasından doğmaktadır (40).

Çocuklar dürtüleri ile doğarlar ve sosyalleşmenin başarıyla gerçekleşmesi, davranışları grup standartları ile paralel olarak düzenleyecek içsel bir aracın (süperegonun) gelişmesine bağlıdır. Bu da ebeveyn ile çocuk arasındaki tatmin edici ilişkiye bağlıdır. Ebeveyn ile ilişkinin erken çocukluk devrelerinde tatmin edici olmaması çocuğun bilinçaltında çatışmalara yol açacaktır. Bu da sonraki devrelerde problem olarak kendini gösterecektir (99).

Psikanalitik teoriye göre, suçlu bir bireyin yaşamı incelenirse, kusurlu bir süperegoyu oluşturacak koşulların varolduğu görülecektir. Suç bu noktada ruhsal dengenin sağlanabilmesi için bir araç olarak ortaya çıkmaktadır (109).

Aichhorn (1925) göre ergenlikteki suç davranışının açıklaması ise ergenin ruhsal dünyasındaki uyumsuzluktur. Buna göre ergenin ruhsal durumu ancak uyumsuzluğa neden olan çatışma ortaya çıkarıldığında sağlıklı olarak değerlendirilebilir. Başboş gençliğin içinde bulunduğu durumun nedeni bu gizli uyumsuzluktur. Burada Aichhorn'un başboşluk olarak tanımladığı hem çevrenin, hem de ergenin ruhsal yapısının yetersiz olmasıdır. Ergenin ailesi ve çevresi tarafından yeterince desteklenmemesi ve terk edilmesi dış başboşluğu oluştururken, toplumsallaşmanın koşulu olan yoksunluğu kaldırabilecek güçte bir dürtü kontrolüne sahip olmaması da iç başboşluğu oluşturur. S. Freud da zevk ilkesi ile gerçeklik ilkesinin bir karşıtlık oluşturduğunu ve uyarılmanın hemen doyuma yönelmek

yerine geciktirilmesinin önemini vurgulamıştır. Aichhorn'a göre toplumdışı veya suç içeren davranış bu gizli bir uyumsuzluğa bağlıdır. Bu durumda, baskıcı yöntemlerle söz konusu eylemin ortadan kaldırılmasına çalışmak yerine bu uyumsuzluğu oluşturan etmenlere ulaşmak gerekir (96).

Suçu psikopatiye dayandıran görüşlerde vardı. Psikopatlık kavramı çok eskiye dayanmaktadır ve 'antisosyal kişilik' olarak tanımlanmaktadır. Sosyalleşmemiş ve davranışları toplumla sürekli çatışma halinde olan kişilere denmektedir (109).

Stumpfl (1935), yaptığı araştırmada; bir defa suç işlemiş 166 failin 24'ü, yani %14,5'unun psikopatlığına karşılık; 195 mükerrir failin 140'ında yani %72'sinin psikopat olduğunu bulmuştu (40).

2.6.3. Sosyolojik Teorileri:

Sosyolojik teorileri suçluluğun temelini kültür çatışması olduğu varsayımından hareket ederek, sosyal ve kültürel çevredeki koşulları incelerler. Dış faktörleri, yani sosyal sınıf, politik, coğrafi ve çevresel yapıların suçluluğu nasıl etkilediğini açıklarlar (148).

Sosyolojik teoriler yapısal teoriler ve alt-kültür teoriler olarak iki bölümde incelenmektedir.

Yapısal Teoriler:

Fransız sosyologu Emile Durkheim (1964)'a göre, ahlaki yükümlülükler ve sosyal kurallar olmazsa, yaşam çekilmez hale gelir

ve anomi ile sonuçlanır. Anomi, bir kuralsızlık, normsuzluk duygusu olup, intihar ve suç gibi yıkıcı davranışları sonuçlar.

Sınırlandırılmamış istekler ve davranışlar, önemli sosyal normlardan sapmayı sonuçlar (109).

Durkheim, suçun her yaşta, hem zenginlikte hem de yoksullukta olduğunu belirtir.. Bu sebeple insan doğasının bir parçasıdır. Suç evrensel bir olgudur ve toplum kültürünün bir parçasıdır. Toplumda suçun varlığı toplumun sosyal değişime açık olduğunu, sosyal yapının katı olmadığını göstergesidir (69).

Tepki teorisi, Albert Cohen (1955) tarafından “Suçlu Çocuklar” (Delinquent Boys) adlı kitabında ortaya atılmıştır. Cohen’e göre suç sosyal sınıf farklarından ve bunun sosyal statüye olan etkilerinden ortaya çıkmıştır. Alt sınıftaki gençlerin suçlu davranışları, içinde buldukları toplumun normları ve değerlerine yönelik bir çeşit protestodur (7).

Yapısal nitelikteki teoriler, değerler üzerinde uzlaşmış toplum modellerinden yola çıkmaktadır. Her toplumda, sosyal sistemlerin tümünde, değerler üzerinde uzlaşma vardır. Bu uzlaşma modeline karşın bir uyuşmazlık modeli ileri sürülmüştür. Vold (1958)’a göre, toplum gruplardan oluşmaktadır. Bu grupların çıkarları ve amaçları birbiri ile çatışır veya aynı doğrultuda olursa gruplar arasında uyuşmazlık başlar. Vold, azınlık gruplarının yaşama sürecini etkileyecek güçleri olmadığı için, bunların davranışlarının genellikle kanunlarda suç olarak tanımlandığını iddia etmektedir (109).

Alt-Kültür Teorileri:

Alt kültür teorisi Whyte (1943) ve Cohen (1955)'e dayanır (40). Alt-kültür, toplumdaki belirli bir gruba özgü anlamlar, değerler ve davranış biçimleri olarak tanımlanabilir. Alt-kültür ve egemen kültür arasındaki farklılık ve bütünleşme derecesi alt-kültürde normatif bir izolasyon ve dayanışmaya yol açar. Tüm kültürden farklı değerlerle belirginleşen bir alt-kültürün varlığı bazen patlayıcı ve tüm kültüre zarar verici olabilir. Suçun nedenlerini alt-kültüre bağlayan teoriler, belirli alt-kültüre mensup olmanın, kişiyi belirli amaçlara yönelteceğini ve bunun da suç niteliği taşıyabileceğini ileri sürmektedirler (109).

2.6.4. Sosyo-Psikolojik Teoriler:

Sosyo-psikolojik teoriler, suçu öğrenilmiş bir davranış olarak ele alan teorilerdir. Sosyal etkileşim süreci ile belirli suç nedenlerinin öğrenildiğini ileri sürmektedirler.

Edwin Sutherland (1947)'in aykırılıkların birleştirilmesi teorisine göre, suçluluk ne kişisel özelliklerden, ne de sosyo-ekonomik durumlardan doğar; suç, herhangi bir kültürde, herhangi bir kişiyi etkileyecek öğrenme sürecinin sonucudur. Suç, karşılıklı ilişki süreci içinde diğer insanlarla birlikte olma sonucu öğrenilir (40, 69).

İngiliz psikolog Eysenck (1969)'in teorisine göre, suçta soya çekimin bir rolü olduğunu, kişinin sosyalleşmesinde ödüllendirme ve onaylamanın önemli olduğunu kabul etmektedir. Bireye, ödüllendirmeye davranışlarının benimsendiği, onaylama ile ise,

istenmediği belirtilir ve böylece olumsuz davranışlar azalır. Ancak, anne ve babanın çocuktaki bu iki önemli unsuru zamanında uygulamaları halinde çocuk, anti-sosyal davranışı haz vermeyen bir tepkinin izlediğini öğrenecek, şartlanacaktır (109).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma grubu, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı İstanbul (Bayrampaşa) H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan 15-18 yaş arası 235 erkek çocuğu kapsamaktadır.

Veri toplama işlemi, tek oturum şeklinde ve anket yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Kullanılan veri toplama gereçleri demografik bilgi formu, Çocukların Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği (YSR) ve Çocukluk Çağı Travmaları Soru Listesi'dir.

3.1. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Demografik Bilgi Formu: Uygulama yapılan çalışma grubunun sosyo-demografik özellikleri, aile yaşantıları, suç bilgilerine ilişkin soruların yer aldığı, uygulamacı tarafından oluşturulmuş bilgi formudur.

Çocukların Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği (Youth Self Report YSR) 11-18 yaş grubu yaş grubu gençlerin sorun davranışlarını kendi verdikleri bilgiler doğrultusunda standart biçimde değerlendirmektedir (49).

Achenbach ve Edelbrock tarafından 1983 yılında oluşturulan ölçek, davranış problemlerini saptamaya yöneliktir. 0-2 likert tipi şeklinde cevaplandırılan ölçeğin, ebeveyn, öğretmen ve kendilik bildiriminde üç form bulunmaktadır. Çalışmamızda kendilik

bildirimine dayanan form olan YSR kullanılacaktır. Ölçek, Akçakın tarafından 1985 yılında Türkçe'ye çevrilerek güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Neşe Erol tarafından yeniden çevirme ve uyarlama işlemi yapılmıştır (3).

Yapılan çalışmalar ölçeğin iç tutarlılığının, test tekrar test korelasyonunun yüksek olduğunu ve güvenilir olarak kullanılabileceğini göstermektedir (49).

YSR alt boyutları dışa yönelim ve içe yönelim sorunlar ile toplam problemlerden oluşmaktadır. Dışa yönelim sorunları; saldırgan davranışlar, suça eğilim, içe yönelim sorunları; anksiyete, depresyon, somatik yakınmalar, toplam problemler ise içe yönelim sorunları, dışa yönelim sorunları, sosyal problemler, düşünce problemleri, dikkat problemleri ve diğer problemleri kapsamaktadır.

Çocukluk Çağı Travmaları Soru Listesi (Childhood Trauma Questionnaire CTQ-28) 12 yaş ve üstü gençlerin ihmal ve istismar geçmişiyle ilgili 28 soruyu kapsamaktadır. 5 tip kötüye kullanımı belirlemektedir; bunlar fiziksel, cinsel, duygusal istismar ve fiziksel, duygusal ihmaldir. Soru listesi David P. Bernstein tarafından 1995 yılında oluşturulmuştur. CTQ, çocukluk çağında maruz kalınan istismar ve ihmalin sebep ve sonuçlarını araştırmaya yönelik bir soru listesidir (21).

Ölçeğin Türkçe versiyonu, Vedat Şar tarafından 1996 yılında yapılmıştır (149).

Çalışmada yer alan demografik değişkenlere ilişkin frekans dökümleri incelenmiştir. Kullanılan CTQ ve YSR ölçeklerine ilişkin

toplam puanlar hesaplanarak çeşitli demografik değişkenler açısından ölçeklerin alt boyutlarına göre farklılıklar t testi yardımıyla incelenmiştir. CTQ ölçeğinde yer alan ve tersine dönen ifadeler toplam puanlar hesaplanmadan önce tersine çevrilmiştir. Şiddetle ilgili çeşitli değişkenler arasında ilişki olup olmadığının incelenmesi içinse ki-kare test istatistiği kullanılmıştır Çalışmada yapılan tüm analizler SPSS 13.0 programı ile gerçekleştirilmiştir.

3.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmamızın çalışma grubunu sadece erkek çocuklar oluşturmaktadır.

4. BULGULAR

Bayrampaşa H tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda cezaevinde tutuklu bulunan yaşları 15 ile 18 arasında değişen 235 çocuğa uygulanan çalışmaya ilişkin bulgular şu şekildedir.

4.1. SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMUNA AİT BULGULAR

Tablo I: Çocuklara ilişkin demografik bilgiler

		n	%
Yaş	15-16	72	32.5
	17-18	150	67.5
		222	100
Doğum yeri	Marmara Bölgesi		
	(Çoğunlukla İstanbul)	87	38.7
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi		
	Doğu Anadolu Bölgesi	21	9.3
	Karadeniz Bölgesi	18	8
	Akdeniz Bölgesi	10	4.4
	İç Anadolu Bölgesi	8	3.6
	Ege Bölgesi	3	1.3
	225	100	
Buraya gelmeden önce ailesiyle yaşama durumu	Evet	202	86
	Hayır	33	14
		235	100

Ailesiyle birlikte	Sokakta-dışarıda	15	51.7
yaşamıyorsa	Kapalı mekan-yurt	14	48.3
yaşadığı yer		29	100
Okula	gitme	Hayır	143
		Evet	92
	durumu		235
		100	
Daha	önce	Evet	216
herhangi bir işte	Hayır		18
çalışma durumu			234
			100

*Cevap vermeyenler bu tabloya dahil edilmemiştir.

Çocukların yaş dağılımı incelendiğinde %32.5'inin 15-16 yaş aralığında, %67.5'inin 17-18 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Doğum yerleri incelendiğinde %38.7'sinin Marmara, %34.7'sinin Güneydoğu Anadolu, %9.3'ünün Doğu Anadolu bölgesi doğumludur. Çocukların %14'ü tutuklanmadan önce ailesiyle yaşamadığını belirtirken, bu çocukların %51.7'si daha önce sokakta, %48.3'ü ise daha önce kapalı mekanda-yurtta kaldığını belirtmiştir. Çocukların %60.9'u okula gitmediğini belirtirken, daha önce herhangi bir işte çalışma oranı %92.8'dir.

Tablo II: Aileye ilişkin demografik bilgiler

		n	%
Anne	Sağ	226	96.2
	Ölü	9	3.8

		n	%
		235	100
Baba	Sağ	216	91.9
	Ölü	19	8.1
		235	100
Anne eğitim durumu	Eğitimsiz	133	56.8
	İlkokul/ortaokul mezunu	91	38.9
	Lise-Yüksekokul mezunu	10	4.3
		234	100
Baba eğitim durumu	İlkokul/ortaokul mezunu	131	57
	Eğitimsiz	76	33
	Lise/yüksekokul mezunu	23	10
		230	100
Anne çalışma durumu	Hayır	192	81.7
	Evet	43	18.3
		235	100
Baba çalışma durumu	Evet	171	73.4
	Hayır	62	26.6
		233	100
Baba meslek	İşçi	53	49.5

		n	%
	Esnaflar	15	13.8
	Serbest	13	14.7
	Çiftçi	10	9.2
	Ticaret	9	8.3
	Memur	4	4.6
		109	100
Evdeki aile fertleri dışında yaşayanın var olması	Hayır	186	80.2
	Evet	46	19.8
		232	100
Kaç kardeşi olduğu	1	13	5.6
	2	40	17.2
	3	36	15.5
	3'ten fazla	144	61.8
			233

*Cevap vermeyenler bu tabloya dahil edilmemiştir.

Ebeveynlerin sağ olma durumu incelendiğinde annelerin %96.2'si, babaların %91.9'u sağdır. Eğitim durumları incelendiğinde annelerin %56.8 eğitimsizken balarda bu oran %33'e düşmektedir. Babaların %57'si ilkokul/ortaokul mezunudur. Ebeveynlerinin çalışma durumu incelendiğinde ise %18.3'ü annesinin çalıştığını belirtirken babasının çalıştığını belirtenlerin oranı %73.4'tür. Babaların meslekleri incelendiğinde ağırlıklı olarak (%49.5) işçi olduğu sonucu elde edilmiştir. Çocukların %19.8'inin hanesinde aile

fertleri dışında biri yaşamaktadır. 3'ten fazla kardeşi olduğunu belirtenlerin oranı ise %61.8'dir.

Tablo III: Aile içi ilişkiler

		n	%
Evden kaçma durumu	Hayır	132	56.2
	Evet	103	43.8
		235	100
Evden kaçma sebebi	Aile içi ilişkilerin kötü olması	48	67.6
	Özgürlük- macera, arkadaş etkisi	22	31
	Madde-alkol	1	1.4
		71	100
Ailede suç işleyip cezaevine giren bir ferdin olması	Hayır	167	71.4
	Evet	67	28.6
		234	100
Ailede cezaevine giren kişi	Baba-ağabey	54	90
	Dede-dayı-amca	6	10
		60	100
Ailede alkol bağımlısı bir ferdin olması	Hayır	200	85.8
	Evet	33	14.2
		233	100
Ailede alkol bağımlısı olan kişi	Baba ve/veya ağabey	20	76.9

		n	%
Kendisi		6	23.1
		26	100
Ailede madde	Hayır	197	84.5
bağımlısı bir ferdin	Evet	36	15.5
olması		233	100
Kendisi		18	58.1
Ailede madde	Baba ve/veya		
bağımlısı olan kişi	ağabey	13	41.9
		31	100
Çocuğun daha önce	Hayır	145	62.2
alkol-madde	Evet	88	37.8
kullanma durumu		233	100
Bir ya da birkaç			
kez		14	18.9
Çocuğun alkol-	1 ay-1 sene arası	16	21.5
madde kullanma	1 seneden uzun		
süresi	süre	44	59.5
		74	100
Baba-ağabey		95	44
Ailede en çok örnek	Anne-abla	86	39.8
aldığı fert	Anne-baba	35	16.2
		216	100

*Cevap vermeyenler bu tabloya dahil edilmemiştir.

Çocukların aile içi ilişkileri incelendiğinde %56.2'sinin evden kaçtığı görülürken evden kaçma sebepleri arasında ilk sırada aile içi ilişkilerin kötü olması (%67.6) gelmektedir. Çocukların %28.6'sı ailede suç işleyip cezaevine giren biri olduğunu belirtmiştir. Ceza evine giren kişi ise %90 oranla 1. dereceden yakın baba veya ağabeydir. Çocukların %14.2'si ailede alkol bağımlısı bir ferdin olduğunu belirtirken, alkol bağımlısı olan kişi ağırlıklı olarak çocukların kendileridir. Çocukların %62.2'si daha önce alkol kullandığını belirtirken alkol kullanım süresi %59.5 ile 1 yıldan uzundur. Ailede en çok örnek alınan kişi ise baba ve ya ağabey olarak belirtilmiştir.

Tablo IV: Aile içi şiddet

		n	%
Ailede hakaret, küçük düşürme, tehdit gibi davranışların varlığı	Hayır	193	82.1
	Evet	42	17.9
		235	100
Ailede bu davranışların kimler arasında gerçekleştiği	Baba-çocuklar	21	51.2
	Anne-baba	15	36.6
	Anne-çocuklar	5	12.2
		41	100
Ailede tokat atma, itme, vurma gibi davranışların varlığı	Hayır	183	78.5
	Evet	50	21.5
		233	100
Ailede bu davranışların	Baba-çocuklar	25	48.9

kimler arasında gerçekleştiği	Anne-baba	19	36.2
	Anne-çocuklar	7	14.9
		51	100
<hr/>			
Şiddet yaşıyorsa sıklığı	Senede birkaç kez	106	59.2
	Ayda birkaç kez	40	22.3
	Haftada birkaç kez	24	13.4
	Her gün	9	5
		179	100
<hr/>			
Ailede şiddete maruz kalan kişi/kişiler	Sadece kendisi	86	58.9
	Kardeşler	32	21.9
	Annesi	14	9.6
	Kendisi ve yakınları	14	9.6
		146	100
<hr/>			
Şiddet uygulayan kişinin bu davranışı uygularken alkol-madde alma durumu	Hayır	151	89.3
	Evet	18	10.7
		169	100

*Cevap vermeyenler bu tabloya dahil edilmemiştir.

Aile içi şiddet incelendiğinde ailede hakaret, küçük düşürme, tehdit gibi davranışların var olduğunu belirtenlerin oranı %17.9 iken, bu davranışların daha çok baba ve çocuklar arasında olduğu ifade edilmiştir. Fiziksel şiddetin varlığı incelendiğinde %21.5'lik bir oranla karşılaşılmaktadır. Ailede fiziksel şiddetin yaşandığı kişiler %48.9 ile baba ve çocuklardır. Şiddet yaşanma sıklığında ise senede

birkaç kez %59.2 ile en yüksek orana sahiptir. Ailede şiddete maruz kalan kişiler dağılımında çocukların kendileri, kardeşleri ilik sıralarda bulunmaktadır. Şiddet uygulayan kişilerin şiddet uygulama sırasında alkollü olup olmadıkları incelediğinde ise %10.7 oranında evet yanıtı verilmiştir.

Tablo V: Şiddete tanıklık

		n	%
Ailede şiddete çocuk maruz kalmıyorsa kimler arasında şiddet yaşandığı	Anne-baba ve kardeşler	30	60
Ailede şiddete çocuk maruz kalmıyorsa maruz kalan kişinin maruz kaldığı şiddet türü	Sözel şiddet	21	56.8
	Fiziksel Şiddet	16	43.2
		37	100

*Cevap vermeyenler bu tabloya dahil edilmemiştir.

Kendisi şiddete maruz kalmayan çocukları %60'ı anne ve baba arasında şiddet yaşandığını belirtirken, bu şiddet türünün de %56.8 oranı ile sözel şiddet, %43.2 oranı ile de fiziksel şiddet olduğu belirtilmiştir.

Tablo VI: Şiddetin duygusal etkileri

		n	%
Şiddet karşısında hissedilen duygular	Korku	41	48.2
	Nefret	17	20.0
	Çaresizlik	13	15.3
	Kızgınlık	8	9.4
	Diğer	6	7.1
		85	100
Ailede kendisinden başka birisi şiddet yaşadığında hissettiği duygular	Çaresizlik	27	38.0
	Kızgınlık	26	36.6
	Korku	9	12.7
	Nefret	5	7.0
	Diğer	4	5.6
		71	100
Şiddet karşısında içe kapanıp duygularını kimseye paylaşmama	Evet	97	58.4
	Hayır	69	41.6
		166	100

*Cevap vermeyenler bu tabloya dahil edilmemiştir.

Şiddetin duygusal etkileri incelendiğinde çocukların %48.2'si şiddet karşısında korku, %20'si nefret, %15.3'ü çaresizlik hissettiğini belirtirken, ailede kendisi dışında başka biri şiddete uğradığında %38'i çaresizlik, %36.6'sı kızgınlık, %12.7'si ise korku hissettiğini belirtmiştir. Çocukların %58.4'ü şiddet karşısında içlerine kapanmaktadır.

Tablo VII: Şiddetin davranışsal etkileri

		n	%
Çocuğa karşı şiddet uygulandığında çocuğun sergilediği davranış	Hiç bir şey yapmam	45	52.3
	Öfkelenirim ama kendimi kontrol ederim	28	32.6
	Sözel şiddet(bağırma, tehdit)	8	9.3
	Fiziksel şiddet(vurma, itme, tokat)	3	3.5
	Diğer	2	2.3
		86	100
İmkan olsaydı şiddet uygulayana karşı nasıl davranılacağı	Hiç bir şey yapmam	49	63.6
	Şiddet (fiziksel, sözel) gösteririm	17	22.1
	Şiddet göstermem ama tepki veririm	11	14.3
		77	100
Çok öfkeli olduğunda kendine zarar verme davranışında bulunma	Hayır	125	55,8
	Evet	99	44,2
		224	100

*Cevap vermeyenler bu tabloya dahil edilmemiştir.

Şiddetin davranışsal etkileri incelendiğinde kendisine şiddet gösterildiğinde %52.3'ü hiçbir şey yapmadığını, %32.6'sı öfkelenildiğini ama kendini kontrol ettiğini belirtirken, şiddet uygulayana karşı yapılmak istenenlerde ilk sırada yine hiçbir şey

yapmama düşüncesi yer almaktadır. Her iki durumda da çocuklar pasif bir tutum sergilemektedir. Çocukların %55.8'i öfkelenildiğinde kendisine zarar verdiğini belirtmiştir.

Tablo VIII: Çocuğun işlediği suç bilgisi

		n	%
Tutuklanmasına neden olan suçun türü	Fiziksel şiddet		
	suçu(yaralama,gasp,adam öldürme)	157	68.2
	Hırsızlık	38	16.5
	Cinsel Suçlar	21	9.2
	Uyuşturucu	14	6.1
		230	100
Suçun işleniş şekli	Sadece kendisi	90	57
	Arkadaşlarıyla birlikte	66	41.8
	Ailesiyle birlikte	2	1.3
		158	100
Daha önce işlediği suç varsa türü	Fiziksel şiddet		
	suçu(yaralama,gasp,adam öldürme)	37	61.7
	Hırsızlık	18	30
	Cinsel Suçlar	3	5
	Uyuşturucu	2	3.3
		60	100

*Cevap vermeyenler bu tabloya dahil edilmemiştir.

Çocukların işlediği suç tablosu incelendiğinde; ağırlıklı olarak yaralama, gasp ve cinayet suçları görülürken suçların %57'si yalnız olarak işlenmiştir. Daha önce işlediği suça bakıldığında, aynı şekilde yaralama, gasp ve adam öldürme suçları ilk sırada yer almaktadır.

Tablo IX: Tekrarlayıcı suç bilgisi

Tekrarlayıcı suç	n	%
Aynı suç türünü işleme	47	78.3
Farklı suç türünü işleme	13	21.7
Toplam	60	100
Tekrarlanan suç türü	n	%
Fiziksel şiddet suçu (yaralama,gasp,adam öldürme)	31	66
Hırsızlık	11	23.4
Uyuşturucu	4	8.5
Cinsel suçlar	1	2.1
Toplam	47	100

*Cevap vermeyenler bu tabloya dahil edilmemiştir.

Çocuğun tekrarlayıcı suç türüne bakıldığında, çocukların %78.3'ünün aynı suç türünü tekrar işlediği, işledikleri suçlardan %66'sının fiziksel şiddet suçu olduğu görülmektedir.

Tablo X: Çocuğun televizyonda izlediği programların türü

		n	%
Çocuğun televizyonda izlediği programların türü	Doğrudan fiziksel şiddet içeren programlar	99	52.1
	Fiziksel şiddet içermeyen programlar	91	47.9
	Toplam	190	100

*Cevap vermeyenler bu tabloya dahil edilmemiştir.

Çocukların televizyonda izledikleri programlar incelendiğinde doğrudan fiziksel şiddet içerikli programların %52.1 ve fiziksel şiddet içermeyen programların ise %47.9 oranında tercih edildiği görülmektedir.

4.2. ÖLÇEKLERİN PUAN ANALİZLERİ

4.2.1. Ailesinde Şiddete Uğrayan ve/veya Tanık Olan ve Olmayan Çocuklara Göre YSR Ölçeği Boyutlarının Farklılıklarının İncelenmesi

YSR alt boyutlarından elde edilen toplam puanlara ve alt boyutlara göre ailesinde şiddet olan ve olmayan çocukların farklılık gösterip göstermediğine ilişkin sonuçlar şu şekildedir;

Tablo XI: Ailesinde şiddet olan ve olmayan çocukların YSR alt boyutları karşılaştırması

		N	Ortalama	Standart Sapma	t değeri	Serbestlik derecesi	p değeri
Anksiyete Depresyon	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	3,44	2,00	-3,122	90,389	0,002*
	Ailesinde şiddet olanlar	180	4,40	2,02			
Duygusal Problemler	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	6,29	3,37	-4,184	233	0,000*
	Ailesinde şiddet olanlar	180	8,73	3,91			
Saldırgan Davranışlar	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	6,89	6,22	-3,623	233	0,000*
	Ailesinde şiddet olanlar	180	10,38	6,25			
Sosyal içe çekilme	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	5,85	2,48	-1,884	233	0,061

		N	Ortalama	Standart Sapma	t değeri	Serbestlik derecesi	p değeri
Karşı Gelme Bozukluğu	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	2,75	2,23	-	233	0,003*
	Ailesinde şiddet olanlar	180	3,79	2,31	2,976		
Sosyal Sorunlar	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	5,42	3,60	-	233	0,012*
	Ailesinde şiddet olanlar	180	6,78	3,43	2,541		
Suçta Eğilim	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	4,95	4,21	-	233	0,001*
	Ailesinde şiddet olanlar	180	7,19	4,59	3,244		
Diğer	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	3,49	2,35	-	109,549	0,002*
					3,134		

		N	Ortalama	Standart Sapma	t değeri	Serbestlik derecesi	p değeri
Problemler	Ailesinde şiddet olanlar	180	4,69	2,92			
	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	11,84	10,02	-	233	0,000*
Dışa Yönelim	Ailesinde şiddet olanlar	180	17,57	10,11	3,688		
	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	17,18	8,33	-	233	0,000*
İçe Yönelim	Ailesinde şiddet olanlar	180	21,53	7,80	3,561		
	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	47,38	24,77	-	233	0,000*
Toplam Problemler	Ailesinde şiddet olanlar	180	63,41	23,63	4,352		
	Ailesinde şiddet olmayanlar	55	11,84	10,02	-	233	0,000*

* $p < 0.05$ istatistiksel olarak anlamlı

Ailesinde şiddet olan ve olmayan çocukların YSR ölçeği toplam puanı ve alt boyutları açısından farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde sosyal içe çekilme boyutu dışında tüm boyutlar açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre ailesinde şiddet olanlar tüm boyutlar açısından ailesinde şiddet olmayanlara göre daha yüksek ortalamaya sahiptir.

4.2.2. Ailesinde Şiddete Uğrayan ve/veya Tanık Olan ve Olmayan Çocuklara Göre CTQ Ölçeği Boyutlarının Farklılıklarının İncelenmesi

Tablo XII: CTQ ölçeğine göre fiziksel istismara uğrama ile şiddet arasındaki ilişki

		Fiziksel İstismara uğramıyor	Fiziksel İstismara uğruyor	
Ailesinde şiddete uğramayan/tanık olmayanlar	n	54	1	55
	%	25.7%	4.0%	23.4%
Ailesinde şiddete uğrayanlar/tanık olanlar	n	156	24	180
	%	74.3%	96.0%	76.6%
Toplam	n	210	25	235
	%	100%	100%	100%

Ki-kare değeri:5,876 Serbestlik derecesi:1 p değeri:0,012

CTQ ölçeğine göre fiziksel şiddete uğrama ile ailesinde şiddete uğrama tanık olma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre fiziksel istismara uğrayanların %96'sı ailesinde şiddet yaşamakta veya tanık olmaktadır.

Tablo XIII :CTQ ölçeğine göre fiziksel ihmale uğrama ile şiddet arasındaki ilişki

		Fiziksel ihmale uğramıyor	Fiziksel ihmale uğruyor	
Ailesinde şiddete uğramayan/tanık olmayanlar	n	36	19	55
	%	25.9%	19.8%	23.4 %
Ailesinde şiddete uğrayanlar/tanık olanlar	n	103	77	180
	%	74.1%	80.2%	76.6 %
Toplam	n	139	96	235
	%	100%	100%	100 %

Ki-kare değeri:1,182 Serbestlik derecesi:1 p değeri:0,347

CTQ ölçeğine göre fiziksel ihmale uğrama ile ailesinde şiddete uğrama tanık olma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo XIV: CTQ ölçeğine göre cinsel istismara uğrama ile şiddet arasındaki ilişki

		Cinsel İstismara uğramıyor	Cinsel İstismara uğruyor	
Ailesinde şiddete uğramayan/tanık olmayanlar	n	53	2	55
	%	26.5%	5.7%	23.4%
Ailesinde şiddete uğrayanlar/tanık olanlar	n	147	33	180
	%	73.5%	94.3%	76.6%
Toplam	n	200	35	235
	%	100%	100%	100%

Ki-kare değeri:7,179 Serbestlik derecesi:1 p değeri:0,005

CTQ ölçeğine göre cinsel istismara uğrama ile ailesinde şiddete uğrama tanık olma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre cinsel istismara uğrayanların %94.3'ü ailesinde şiddet yaşamakta veya tanık olmaktadır.

Tablo XV: CTQ ölçeğine göre duygusal ihmale uğrama ile şiddet arasındaki ilişki

		Duygusal ihmale uğramıyor	Duygusal ihmale uğruyor	
Ailesinde şiddete uğramayan/tanık olmayanlar	n	37	18	55
	%	28.5%	17.1%	23.4%
Ailesinde şiddete uğrayanlar/tanık olanlar	n	93	87	180
	%	71.5%	82.9%	76.6%
Toplam	n	130	105	235
	%	100%	100%	100%

Ki-kare değeri:4,151 Serbestlik derecesi:1 p değeri:0,045

CTQ ölçeğine göre duygusal ihmale uğrama ile ailesinde şiddete uğrama tanık olma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre duygusal ihmale uğrayanların %82.9'u ailesinde şiddet yaşamakta veya tanık olmaktadır.

Tablo XVI:CTQ ölçeğine göre duygusal istismara uğrama ile şiddet arasındaki ilişki

		Duygusal İstismara uğramıyor		Duygusal İstismara uğruyor	
Ailesinde şiddete uğramayan/tanık olmayanlar	n	54	1	55	
	%	27.0%	2.9%	23.4%	
Ailesinde şiddete uğrayanlar/tanık olanlar	n	146	34	180	
	%	73.0%	97.1%	76.6%	
Toplam	n	200	35	235	
	%	100%	100%	100%	

Ki-kare değeri:9,685 Serbestlik derecesi:1 p değeri:0,001

CTQ ölçeğine göre duygusal istismara uğrama ile ailesinde şiddete uğrama tanık olma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre duygusal istismara uğrayanların %97,1'i ailesinde şiddet yaşamakta veya tanık olmaktadır.

Tablo XVII: CTQ ölçeği alt boyutları arasındaki korelasyonlar

		1	2	3	4	5	6
1. Cinsel	r	1	0,103	0,466**	0,220**	0,464**	0,671**
İstismar	p değ.		0,169	0,000	0,003	0,000	0,000
2. Duygusal	r		1	0,375**	-0,055	0,313**	0,575**
İhmal	p değ.			0,000	0,466	0,000	0,000
3. Duygusal	r			1	0,341**	0,700**	0,855**
İstismar	p değ.				0,000	0,000	0,000
4. Fiziksel	r				1	0,277**	0,449**
İhmal	p değ.					0,000	0,000
5. Fiziksel	r					1	0,811**
İstismar	p değ.						0,000
6. Toplam	r						1
	p değ.						

**p<0.01

CTQ ölçeğinden alınan puanların arasındaki ilişkileri incelediğimizde, istismar türleri arasındaki en yüksek korelasyonların, duygusal istismarla fiziksel istismar arasında, cinsel istismarla duygusal istismar ve üçüncü olarak ta cinsel istismarla fiziksel istismar arasında bulunmaktadır.

4.3. ÇOCUĞUN TUTUKLANMASINA SEBEP OLAN SUÇ VE ŞİDDET İLİŞKİSİNE AİT BULGULAR

Tablo XVIII: Tutuklanma sebebi şiddet içerikli suç olma ile ailesinde şiddet arasındaki ilişki

		Şiddet		
		Şiddet	İçermeyen	
		içeren suç	suç	
		işleyenler	işleyenler	
Ailesinde şiddete uğramayan/tanık olmayanlar	n	41	12	53
	%	23.0%	23.1%	23.0%
Ailesinde şiddete uğrayanlar/tanık olanlar	n	137	40	177
	%	77.0%	76.9%	77.0%
Toplam	n	178	52	230
	%	100%	100%	100%

Ki-kare değeri:0,000 Serbestlik derecesi:1 p değeri:0,995

Tutuklanma nedeni olan şiddet içeren suç ile ailesinde şiddete uğrama/tanık olma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo XIX: Tutuklanmaya sebep olan suç ile şiddete tanık olma-maruz kalma arasındaki ilişki

		Tutuklanmasına neden olan suçun türü				
		Fiz. şiddet suçu (Yaralama gasp adam öldürme)	Hırsızlık	Uyuş- turucu	Cinsel suçlar	Toplam
Şiddet karşısı ndaki duru mu	Tanık olan	%35.6	%39.1	%50.0	%37.5	%37.3
	Maruz kalan	%64.4	%60.9	%50.0	%62.5	%62.7
		100	100	100	100	100

Ki-kare değeri:0,688 Serbestlik derecesi:3 p değeri:0,876

Tutuklanmaya sebep olan suç ile şiddete tanık olma-maruz kalma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo XX: Tutuklanmaya sebep olan suç ile aile içi şiddet karşısında gösterilen tepkinin türü arasındaki ilişki

		Tutuklanmasına neden olan suçun türü:				
		Yaralama gasp adam öldürme	Hırsızlık	Uyuş- turucu	Cinsel suçlar	Toplam
Aile içi şidd ete teпки	Pasif	%89.8	%96.9	%92.9	%84.2	%90.7
	Aktif	%10.2	%3.1	%7.1	%15.8	%9.3
		100	100	100	100	100

Ki-kare değeri:2,577 Serbestlik derecesi:3 p değeri:0,462

Tutuklanmaya sebep olan suç ile şiddet karşısında gösterilen tepkinin türü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo XXI: Tutuklanmaya sebep olan suç ile tutuklanmaya sebep olan suçun işleniş şekli arasındaki ilişki

		Tutuklanmasına neden olan suçun türü:				
		Yaralama/ gasp/ adam öldürme	Hırsızlık	Uyuş- turucu	Cinsel suçlar	Toplam
Tutuk- lanması na neden olan suçun işleniş şekli:	Arkadaş- larla birlikte	%39.4	%38.5	%55.6	%55.6	%42.0
	Sadece kendisi	%58.7	%61.5	%44.4	%44.4	%56.7
	Ailesiyle birlikte	%1.9	-	-	-	%1.3
		100	100	100	100	100

Ki-kare değeri:3,334 Serbestlik derecesi:6 p değeri:0,766

Tutuklanmaya sebep olan suç ile tutuklanmaya sebep olan suçun işleniş şekli arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

5. TARTIŞMA

Çocuğa ilişkin demografik bilgiler dahilinde, araştırmaya katılan çocukların %32.5'inin 15-16 yaş aralığında olduğu, %67.5'inin 17-18 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Çoğan (2006)'ın Edirne ceza mahkemelerinde yargılanan çocuklarla yaptığı çalışmada en fazla suç işledikleri yaşın %27.8 ile 17, en az suç işledikleri yaşın ise 11 yaş grubundakilerin ceza sorumluluklarının bulunmadığı göz önüne alındığında %2.1 oranı ile 12 yaşı olduğu saptanmıştır (35).

Çocukların doğum yerleri incelendiğinde ilk sırayı %38.7 ile Marmara bölgesi, onu %34.7 ile Güneydoğu Anadolu takip etmektedir. Marmara bölgesinin kapsadığı iller incelendiğinde %5'i İstanbul dışındaki illeri kapsamaktadır. Burada göç sorunu ve suç arasındaki ilişki dikkat çekmektedir.

Ekonomik sebeplerden dolayı büyük kentlere göç ile birlikte, ailenin çocuk üzerindeki denetimi azalmaktadır. Geçim sıkıntısı, aile içi iletişim eksikliği ve geçimsizlik çocuğun aile dışındaki gruplara kaymasına neden olmaktadır. Bu gruplar, çocuğun suça yönelmesinde ve ceza evine girmesindeki en önemli faktörlerden biridir (17).

Buna bağlı olarak çalışmamızda suçun işleniş şekline bakıldığında %41.8 oranında çocuğun suçu arkadaşlarıyla birlikte işlediği görülmektedir. Arkadaş gruplarının suç işleme üzerindeki etkisi buradan da fark edilmektedir.

Araştırmamızda, cezaevine girmeden önce okula gitmeyen çocukların oranı %60.9 iken, gidenlerin oranı %39.1'dir.

İşman (2003)'nın yaptığı araştırmada suça itildiğinde eğitimine devam etmeme oranı %73.1 ile bizim çalışmamızla uyumluluk göstermektedir (69).

Akalın ve Öter tarafından (1992) Paşakapısı Cezaevi Çocuk Koğuşlarında yaptıkları çalışmada da tutuklu çocukların %68'inin okuldan kaçtıkları saptanmıştır (99).

Okuldan uzaklaşma, özellikle ergenlikte olan bir gencin hayatında önemli bir değişime ve kesintiye neden olur. Hurwitz (1983), okulun kriminolojik anlamını şöyle açıklamaktadır;

- Okul, çocuğun bir konum bulmasını ve kendisini geliştirmesini sağlar.
- Suçlunun kişiliği hakkında bilgi alınmak istendiğinde okul ilişkileri hakkındaki bilgiler önem taşımaktadır.
- Okul çocuk üzerinde yapıcı etkilerde bulunur.
- Yanlış eğitsel yöntemler uygulandığında okul, çocuğun kişilik gelişimi üzerinde yıkıcı etkilere sebep olur (67, 99).

Araştırmaya katılan çocukların %92.3'ü tutuklanmadan önce herhangi bir işte çalıştığını belirtmiştir. Yavuz (2003)'un Ankara Elmadağ Çocuk Tutukevi'nde yaptığı çalışmada da %94.4 oranında çocuğun daha önce herhangi bir işte çalıştığı bilgisi bulgumuzu desteklemektedir (131).

Aileye ilişkin bilgiler incelendiğinde çocukların büyük çoğunluğunun anne (%96.2) ve babalarının (%91.9) sağ oldukları görülmektedir. Işık (2003) 'ın Elazığ Çocuk İslahevi'nde yaptığı çalışmada, burada bulunan çocukların %92.9'unun annelerinin, %80'inin ise babalarının sağ oldukları belirtilmiştir (68). Buna göre

ebeveyn kaybı ile suç arasında doğrudan bir ilişkinin olmadığı söylenebilir. Ancak ebeveyn kaybı göz ardı edilecek bir durum değildir, çocuğun özdeşim kurması açısından anne veya baba kaybının etkileri suç üzerinde doğrudan etkili olmasa da çocuğun gelişimi üzerindeki etkileri hayat boyu devam edebilmektedir.

Çocukların anne ve babalarının eğitim durumları incelendiğinde, annelerin %56.8'inin eğitimsiz, % 38.9'unun ilköğretim düzeyinde eğitim gördüğü , babaların ise %57'sinin ilköğretim düzeyinde eğitim gördüğü ve %33'ünün eğitimsiz olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin eğitim seviyelerinin düşüklüğü ve suç işleyen çocuklarla ilgili araştırmalar bu konuya dikkat çekmektedir (2, 78, 131).

Ebeveynlerin çalışma durumuna bakıldığında annelerin büyük çoğunluğu (%81.8) çalışmamaktadır. Babaların %73.4'ü çalışmakta olup neredeyse yarısı (%49.5) işçi olarak çalışmaktadır.

Evde %19.8 oranında aile fertleri dışında birinin yaşamasının yanı sıra, %61.8 oranında çocukların 3'ten fazla kardeşi olduğu bildirilmiştir. İzmir Buca İslahevi'ndeki araştırmada ortalama kardeş sayısı 5 iken, Samsun Emniyet Müdürlüğü'ne getirilen çocuklarda ise %22.3'nün 4 ve daha fazla kardeşi olduğu belirtilmiştir (13, 79).

Çocukların evden kaçma oranı %43.8 olup, evden kaçmalarındaki en önemli sebebi aile içi ilişkilerin kötü olması (%67.6) olarak bildirmişlerdir. Steinberg (2007)'e göre evden kaçma etkenleri diğer sapkın davranışları ortaya çıkaran etkenlerle benzerdir; yoksulluk, aile çatışması ve düşük zeka puanıdır (113).

Ailede suç işleyip cezaevine giren kişi oranı %28.6 olup bu kişilerin %90'ını baba ve ağabey oluşturmaktadır. Akalın (1999) tarafından yapılan çalışmada da tutuklu çocukların yarısına yakınının aile ve akraba çevresinde suç işleyen kişiler vardır (1).

Çocuğun daha önce alkol ve/veya madde kullanma öyküsüne bakıldığında %37.8'i bunları kullanmışlardır. Diğer cezaevi araştırmalarında da alkol ve madde kullanımının yaygın olduğu görülmektedir (1, 131). Ailede bağımlılık düzeyinde alkol (%14,2) ve madde kullanımı (%15,5) çok yüksek oranlarda değildir.

Son yıllarda madde kullanımındaki sorunlar artmaktadır. Steinberg (2007)'in aktardığına göre sekizinci sınıfa gidenlerin altıda birinin uçuşu maddeleri denediği, %20'sinin en az bir kere sarhoş olduğunu ifade etmiştir (113). Buna göre suç işlemeyen, halen eğitimine devam eden çocuklar arasında da madde kullanımı yaygınlaşmakta ve tehlikeli boyutlara varmaktadır.

Aile içi şiddet ile ilgili bulgular

Aile içi şiddet ile ilgili sorular araştırma grubuna sorulurken sözel ve fiziksel şiddet ifadeleri ile yöneltilmiştir. Buna göre sözel şiddetin karşılığı olarak hakaret, küçük düşürme ve tehdit ifadeleri, fiziksel şiddetin karşılığı olarak da tokat atma, itme ve vurma gibi ifadeler kullanılmıştır. Buna göre ailede sözel şiddetin varlığı %17.9, fiziksel şiddetin varlığı %21.5'tir. (Tablo IV)

Fakat bulgular incelendiğinde çelişkili ifadeler dikkat çekmektedir. Buna göre aile içinde şiddetin sıklığı sorulduğunda aile içinde senede birkaç kez şiddete maruz kalanlar %59.2, ayda birkaç

kez maruz kalanlar %22.3, haftada birkaç kez maruz kalanlar %13.4 ve her gün maruz kalanların %5'tir. (n=179) Ayrıca ailede şiddete maruz kalanların kim oldukları sorulduğunda, 146 çocuk bu soruyu cevaplamıştır ve %58.9 oranında kendisinin bu şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir.

Buna göre şiddet ile ilgili sorular direkt ifadelerle (tokat atma, vurma, itme, hakaret, tehdit gibi) ve şiddeti tanımlayıcı şekilde sorulduğunda çocuklar bunu inkar etmeyi tercih etmektedirler. Şiddetin sıklığını sormak gibi dolaylı yoldan sorulduğunda ise burada daha kolay kendilerini ifade edebilmektedirler diyebiliriz. Ayrıca başka bir yönüyle çocuğun ailesi tarafından senede birkaç kez gördüğü şiddeti rasyonalize ettiği ve bunu normal bir davranış olarak gördüğünü söyleyebiliriz. Çünkü çocukların açık uçlu sorulara verdiği cevaplarda 'anne ve baba sever de döver de' veya 'babanın vurduğu yerde gül biter' gibi ifadeleri kullanmaları bunu normal olarak algıladıklarını göstermektedir.

İnkâr, bir olayın tüm ya da bazı anlamlarını reddeden bir savunma düzeneğidir. Tehdit edici, kabul edilemeyen durumu orada değilmiş gibi algılamaktır. Ego bu şekilde, gerçeğin acı verici yönlerinin farkındalığını ortadan kaldırır ve kaygı, acı verici duyguları azaltır. Bir dereceye kadar normal sayılabilecek inkâr düzeneği, gerginlik, travma ve kayıp durumlarında sık görülür (50, 59).

Literatürde şiddetin inkâr edilmesi ile ilgili araştırmalar incelendiğinde böyle bir eğilimin olduğu görülmektedir. Şiddetin tanınmaması ve yok sayılması genelde kadınlar tarafından olup, aile içi şiddeti etkileyen bir faktördür. Buna sebep olanlar ise; şiddetin

olağanlaştırılması, hep yakında bitecek beklentisi, ben nasılsa durduramam şeklindeki çaresizlik ve beceriksizlik algısı, şiddetin ara ara görülmesi ve buna bağlı olarak ara verilen dönemlerde yok sayılmayı kolaylaştıran olayların yaşanmasıdır (73). Bununla beraber böyle bir algı içindeki annelerin ailedeki varlığı, çocukların da böyle algılamasına sebep olabilmektedir.

Sosyal destek sistemlerindeki yetersizlikler çocuğun yalnızlık duygusunu, anksiyetesini, düşük benlik saygısını, reddedilmişlik ve ümitsizlik duygularını yoğunlaştırmaktadır. Bunları yaşayan çocukların kullandığı savunma mekanizmalarının çoğunlukla inkar ve karşıt tepki geliştirme (reaksiyon formasyon) olduğu belirtilmektedir (6,58). Çalışmamızda çocukların bu duyguları yoğun bir şekilde yaşadıkları ortaya koyulmuştur (*Tablo VI ve Tablo XII*). Buna bağlı olarak inkar mekanizmasını kullanmalarının beklenen bir durum olduğu söylenebilmektedir.

Çocuklar utanma ve suçluluk duygularını bastırmak amacıyla olan durumu yadsıyabilmektedir (114).

Öfkenin inkar edilmesi sağlıklı ve etkili bir ifade yolu olarak görülmemektedir. Öfkenin kişiyi uyarıcı, koruyucu veya harekete geçirici bir işlevi vardır. Dolayısıyla öfke organizmayı bir problem olduğunda uyarır ve kendisine zarar verici veya saldırgan davranma eğiliminden kişiyi haberdar etmede etkin bir rol oynar. Öfkenin inkar edilmesi saldırgan biçimlerde ifadeye sebep olabilmektedir (111).

Öfke, korku ve çökkünlük duyguları kişinin tutum ve davranışlarını yaşam boyu etkileyebilmektedir (127).

Şiddetin duygusal açıdan etkileri incelendiğinde; çocukların şiddete maruz kaldıkları durumlarda %48.2 ile en çok korku ve %20 ile nefret hissettikleri belirtilmiştir. Şiddete tanıklık ettiği durumlarda yani ailesinde kendisi dışındaki birisine şiddet uygulandığı zaman %38 oranında çaresizlik hissettiği, %36 oranında kızgınlık hissettiği belirlenmiştir. Bu sonuç, şiddete maruz kalma ve şiddete tanık olma arasında duygusal yönden farklı etkiler olduğunu göstermektedir.

Mülazımoğlu (2006) yaptığı çalışmada da şiddet yaşayan çocuğun %39.1 ile en fazla korku hissettiği, şiddet yaşayana karşı %41.7 oranında üzüntü hissettiği belirtilmiştir (87).

Birçok çalışmada şiddete tanıklık eden okul çağı çocuklarında içe yönelim sorunu olarak üzüntü, endişe ve geri çekilme gibi etkilerin olduğu, dışa yönelim sorunu olarak da öfke ve suça eğilim gibi etkilerin olduğu belirtilmektedir. Şiddete tanık olan çocukların diğer çocuklara göre daha çok depresyon yaşadığı, üzüntü duygularının yoğun olduğu, empati eksikliği ve düş kırıklığı görüldüğü çalışmalarla desteklenmiştir (37, 89).

Howard (2002) yaptığı çalışmada şiddete tanık olmanın geleceğe dair ümitsizlik duygularını arttırdığını belirtmektedir. Ayrıca şiddete tanık olma çocukta duygusal olarak ifade yetersizliğine ve aidiyet hissinde azalmaya sebep olmaktadır (66).

Çocukların şiddet karşısında gösterdikleri davranışsal tepkiler çoğunlukla pasif bir tepki olan hiçbir şey yapmama ve öfkelenip kendini kontrol etme etrafında yoğunlaşmıştır.(%84.9, n=86) Buna bağlı olarak, suç türlerine göre çocukların şiddet karşısındaki tutumu incelendiğinde, %90.7'sinin pasif bir tutum sergilediği görülmektedir

(Tablo XX). İçselleştirilen öfkenin, suça yönelerek dışa vurulduğu söylenebilmektedir.

Yapılan çalışmalar bastırılmış öfke ile depresyon arasındaki ilişki üzerinde durmaktadır. İçselleştirilmiş öfkenin depresyonu yordama da, önemli bir role sahip olduğu ileri sürülmektedir (23).

Kişi tarafından kabul edilen, anlaşılan, ifade edilmeye çalışılan öfke duygusu etkin, işe yarayan, üretken bir durumdur. Oysa, kontrol edilemeyen, inkar ya da bastırma ile yok sayılan bu duygular, kişinin hem kendisi hem de çevresi için zararlı olma potansiyeli taşımaktadır (111).

Çalışmamızda öfkeli olduğunda kendine zarar verme davranışında bulunma % 55.8 (n=224) oranındadır.

Zoroğlu ve ark.(2001) yaptığı çalışmada fiziksel istismara uğramış ergenlerin %43.8'i kendine fiziksel olarak zarar verme davranışı göstermektedir. Bu oran cinsel istismar mağduru ergenlerde %45.6; duygusal istismar mağduru ergenlerde %42 ve ihmal mağduru ergenlerde %41.6'dır (136).

Ayerst (1999) yaptığı araştırmada çatışmanın yoğun olduğu ve stresli ailelerden gelen çocukların daha fazla kendine zarar verme davranışında bulunduğunu belirtmektedir (14).

Çocukların %47.8'i doğrudan fiziksel şiddet içeren programları izlemeyi tercih etmektedirler. (n=207) Televizyondaki şiddetin çocukları etkileme süreci ile ilgili üç tür mekanizmadan bahsedilmektedir; a) Gözlemsel öğrenme: Bireyler medyada gördükleri şiddet olayları ile daha önce davranış dağarcıklarında olmayan insanlara zarar vermenin ve şiddetin yeni biçimlerini

öğrenerek davranış dağarcıklarına katmaktadırlar. b) Kontrolün kaybolması: Saldırgan davranış ve eylemleri izleyenlerin saldırganlık ve şiddete karşı olan engelleyici kontrol mekanizmaları gevşemektedir. c) Duyarsızlaşma: İzleyicilerin saldırgan davranışlar ve onun kurbanlarda yarattığı sonuçlarına karşı olan duygusal tepkileri azalmaktadır (57).

Huesmann ve Eron (1986) televizyon seyretme ile ilgili altı değişken belirlemişlerdir; televizyon seyretmedeki düzenlilik, televizyonda saldırgan davranışları seyretme derecesi, tercih edilen programların saldırganlık düzeyi, televizyondaki kahramanla özdeşleşme, saldırgan kahramanlarla özdeşleşme ve şiddet içerikli programları algılama gerçekçiliğidir. Yayın araçlarındaki şiddet ve saldırganlık davranışı üzerine üç sene süren kültürler arası çalışmanın sonucunda bulgular arasında anlamlılık bulunmuştur (86).

Suç bilgisi ile ilgili bulgular

Araştırmaya katılan çocukların işledikleri suçlardan %45.6'sını gasp, %22.6'sını yaralama ve adam öldürme, %16.5'ini hırsızlık, %9.2'ini cinsel suçlar ve %6.1'ini uyuşturucu madde suçları oluşturmaktadır(n=230) ve %57'si bu suçları tek başlarına, %41.8'i suçu arkadaşlarıyla birlikte işlemişlerdir. (n=158)

Suçta tekrar ilişkisine bakıldığında 60 tane çocuk daha önce de suç işlemiştir. Bu çocukların %78.3' ü aynı suçu tekrar işlemiştir. Tekrarlanan suçlardan %66'sı fiziksel şiddet suçlarını yani yaralama, gasp ve adam öldürmeyi kapsamaktadır. Bu bilgi dahilinde çocukların çoğunlukla aynı suç türünü tekrar işlediği görülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun suç türüne göre çocuk ceza infaz kurumuna ve eğitim evine giren hükümlü çocuklara dair verilerine bakıldığında (Tablo XXII) 1996-2000 yılları arasındaki zaman diliminde çocukların en çok hüküm giymesine sebep olan suç hırsızlıktır. 2000'li yılların başından itibaren gasp suçu en fazla işlenen suç türü olmuştur. Bizim araştırmamız verilerinde de gasp suçundan hüküm giymiş çocuklar neredeyse grubun yarısını oluşturmaktadır (150).

Tablo XXII	Suç türüne göre çocuk ceza infaz kurumuna ve eğitim evine giren hükümlü çocuklar									
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Suç türü										
Toplam	691	630	706	584	428	358	457	329	334	202
Adam Öldürmek	123	157	142	118	83	82	57	62	45	28
Hırsızlık	280	231	309	214	147	91	136	83	51	29
Irza Geçmek	54	64	59	42	28	43	54	27	30	20
Fiili Livata	70	60	50	23	31	19	34	22	27	14
Yaralama	14	16	15	10	7	6	6	5	7	5
Gasp	112	77	102	120	100	98	139	103	134	94
Diğer	38	25	29	57	32	19	31	27	40	12

Suç ve suçluluğu açıklama çabası olarak formüle edilen sosyolojik kuramların sayısı bir hayli fazladır. Suç kuramlarının fazlalığı, suç

olgusunun karmaşıklığı ve suç işleyenlerin sahip oldukları farklı suçlu profillerinden kaynaklanmaktadır. Yani gerek çok sayıda suç türünün olması (hırsızlık, tecavüz, adam öldürme, dolandırıcılık, rüşvet, gasp v.b), gerek suçlulukla ilintili çok sayıda değişkenin varolması (yoksulluk, işsizlik, eşitsizlik, suçlu akran grubu, sorunlu aile yapısı, göç, alkol ve uyuşturucu, yerleşim yerinin özelliği, kültür, denetim unsurlarının zayıflığı, damgalanma v.b) ve gerekse de suç işleyenlerin sahip olduğu bireysel özelliklerinin (yaş durumları, medeni durumları, mesleki yapıları, sosyalleşme biçimleri, cinsiyet durumu v.b) farklılık arz etmesi gibi nedenler, suç olgusunun çok perspektifli açıklamasını gerekli kılmıştır. Ancak, geliştirilen sosyolojik suç kuramlarının hiç biri tek başına, suçluluğun mükemmel formülasyonları olarak görülemez. Çünkü, söz konusu kuramların, belirli düzeyde yetersizlik içerdikleri bir gerçektir (75). Bu sebepten ötürü gasp suçundaki artışın sebebini tek bir değişkene bağlamak zordur.

Gasp (yağma), bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslimine veya malın alınmasına karşı koymamaya mecbur kılmaktır. Hırsızlık ise zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden almaktır (93). Bu tanımlara göre, hırsızlık suçu, zaman içinde tehdit ve cebir kullanarak gasp suçlarına dönüşmektedir. Bu da son yıllarda sözel şiddet(tehdit)ve fiziksel şiddet(cebir) kullanarak suç işlendiğinin göstergesi olmaktadır.

Ölçeklerle ilgili bulgular:

Çocukların Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği'nin YSR formu yani çocukların kendilerinin doldurduğu form kullanılmıştır. Bu ölçek, çocukların davranışlarına içe yönelim, dışa yönelim ve toplam problem olarak bakmaktadır. İçe yönelim boyutları; anksiyete, depresyon, sosyal içe çekilme ve somatik yakınmalar ile, dışa yönelim boyutları ise suça eğilim ve saldırgan davranışlar ile birlikte değerlendirilmektedir. Bunun dışında sosyal sorunlar, düşünce sorunları, dikkat sorunları, duygusal sorunlar alt boyutları ile karşı gelme bozukluğu alt boyutları değerlendirilmektedir.

Araştırmamızda ailesinde şiddet olan grup, demografik bilgi formunda ailesinde şiddet olduğuna dair herhangi bir soruya cevap veren çocuklardan oluşmaktadır. Önceden de bahsedildiği gibi direkt olarak şiddetle ilgili sorulan sorular dışında, dolaylı olarak da şiddet olduğuna dair cevap aldığımız çocuklar da ailesinde şiddet olan çocuklar grubuna katılmıştır. Yani şiddete tanık olan ve şiddete maruz kalan çocuklar bir grup olarak değerlendirilmiştir. Çünkü çocuğun evinde bir şekilde şiddeti yaşadığı kabul edilmiştir. Buna göre YSR alt boyutları ailesinde şiddet olan çocuklar ve ailesinde şiddet olmayan çocuklar arasında karşılaştırmalı bakıldığında içe yönelim, dışa yönelim sorunları ayrıca duygusal, sosyal, dikkat ve düşünce sorunları, karşı gelme bozukluğu, saldırgan davranışlar, somatik yakınmalar, suça eğilim ve diğer problemler açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır. Buna göre ailesinde şiddet olan çocuklarda daha yüksek oranda davranış problemleri ve sosyal beceri yetersizliği görülmektedir.

Özellikle saldırgan davranışlar ve suça eğilim yani dışa yönelim sorunlarındaki artış hipotezimizi destekler niteliktedir. Çünkü ailesinde şiddet olan grupta şiddet uygulama davranışı artmaktadır.

Mcfarlane ve arkadaşlarının (2003) yaptıkları çalışmada, Çocukların Davranışların Değerlendirme Ölçeği'nin ebeveynlerin çocuklarını değerlendirdikleri formunu kullanılmış ve annesinin şiddete uğradığına tanık olan çocuklarda olmayanlara nazaran daha fazla içe yönelim, dışa yönelim ve toplam davranış sorunlarına rastlandığını belirtmiştir (84).

Balat (2006)'ın aktardığına göre ülkemizde Türk çocukları ile yapılan çalışmada, Çocukların Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği'nin ergenlerin kendilerini değerlendirdikleri bölümünde, toplam problem ve toplam problemi oluşturan sosyal içe dönüklük, somatik sorunlar, anksiyete-depresyon, dikkat sorunları, suça eğilim ve saldırgan davranışlarda, yaş ilerledikçe sorunlarda artma olduğunu bildirmişlerdir (18).

Rosenblatt(2006) YSR ölçeğini kullanarak yaptığı çalışmada tutuklu ergenlerde dışa yönelim sorunları ve toplam problemler boyutlarının, tutuksuz ve ruh sağlığı merkezine başvuran ergenlere göre daha yüksek frekanslara sahip olduğunu belirtmektedir (105).

Mülazımoğlu(2006) 13-14 yaş grubu ilköğretim öğrencilerine yaptığı çalışmada ailesinde şiddet olan çocuklarda içe yönelim, dışa yönelim problemleri açısından ayrıca suça eğilim, düşünce sorunları, davranış sorunları açısından da ailesinde şiddet olmayanlara göre anlamlı farklılık olduğunu belirtmektedir (87).

Çocukluk Çağı Travmaları Soru Listesi (CTQ), çocukluk çağı kötüye kullanımının beş alt türü olan duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmale bakmakta ayrıca toplam çocukluk çağı travma boyutunu vermektedir. Araştırma grubunda ailesinde şiddet olan çocuklarla, ailesinde şiddet olmayan çocukları bu açıdan karşılaştırdığımızda fiziksel ihmal dışındaki tüm alt boyutlarda ve toplam çocukluk çağı travma boyutunda anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Fiziksel ihmal açısından anlamlılığın olmamasının sebebi, araştırma grubunun sosyo demografik özelliklerine bakıldığında çocukların büyük bölümünün eğitimsiz ve düşük ücretlerle çalışan ebeveynlere sahip olmasından dolayı çocuğun beslenme, giyim ve hijyen gibi ihtiyaçlarının karşılanmamasında, yetersiz denetim ve genel sağlığını takipte yetersizliklerin yani fiziksel ihmalin beklenen bir durum olduğunu düşündürmektedir.

Ailesinde şiddet olan çocukların fiziksel, duygusal ve cinsel istismara ayrıca duygusal ihmale daha fazla maruz kaldığı araştırmamızla desteklenmektedir. Bernstein (2003) aktardığına göre son zamanlarda çalışmalar tek tip istismar boyutuna odaklanmaktadır. Fakat sonuçlar genellikle çok yönlü istismar yönünde desteklenmektedir. Bu yüzden tek tip çocuk kötüye kullanım etkilerini tespit etmek zorlaşmaktadır (21).

CTQ ölçeğinden alınan puanlar arasındaki ilişkileri incelediğimizde, istismar türleri arasındaki en yüksek korelasyonların, duygusal istismarla fiziksel istismar arasında, cinsel istismarla duygusal istismar ve üçüncü olarak ta cinsel istismarla fiziksel

istismar arasında olduğu gör÷lmektedir. Literatürde kabul edildiği gibi, araştırmada da, şiddetin duygusal boyutu diğer istismar türlerine eşlik etmektedir.Şiddet türleri arasında güçlü bir ilişki mevcut olup, bir tür istismarın varlığının olması diğer istismar türlerinin de gör÷lme sıklığının yüksek olduğunu göstermektedir.

G÷ler ve arkadaşları (2002)'nin annelerle yaptıkları çalışmada %87.4'ünün çocuklarına en az bir kez fiziksel istismar/ihmal davranışı uyguladıkları, %93'ünün çocuklarını duygusal olarak istismar/ihmal ettikleri belirlenmiştir (60).

İzmir Çocuk Eğitmevi'nde yapılan çalışmada hükümlü çocukların %94.2'sinin aile içinde döv÷ldüğünü, %13.5'nin izinsiz olarak kendisine cinsel olarak yaklaşıldığını veya dokunulduğunu ifade ettiği gör÷lmektedir. (69).

Cezaevine giren çocuklarla cezaevine girmeyen çocukların aile ilişkilerinin karşılaştırılması amacıyla yapılan çalışmada, cezaevine giren çocuklar aile ilişkilerini cezaevine girmeyen çocuklara göre daha sağlıksız algılamaktadırlar (48).

Thornberry(2004)'nin yaptığı çalışmada, çocukluk boyunca istismar ve ihmale maruz kalanlar %53.8 oranında olup, maruz kalmayanlara göre ergenlikte suç işleme yönünden daha riskli oldukları belirtilmektedir (115).

Bütün bu veriler ışığında, araştırmanın bazı sınırlılıklarından dolayı tam anlamıyla bir fikir verememesi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sınırlılıklar; denek grubunun sadece erkek hükümlü çocuklardan oluşması, çocuk istismar ve ihmalinin çocuk suçluluğuna etkisinden daha çok hükümlü çocuklarda bu yaşantıların

görülme sıklığına dair verilerin elde edilmesi, ölçeklerdeki bazı soruları çocukların anlamaması ve bu yüzden çocuklara açıklama yapılmış olunması, çocukların şiddet ile ilgili soruların direkt sorulmasından rahatsız olmaları ve bu yüzden yaşanan şiddeti inkar etmeleri olarak sayılabilir.

Bu doğrultuda literatürde çocuklarda kötüye kullanıma ilişkin doğru ve güvenilir bilgi toplamanın oldukça zor olduğu, bu zorluğun, o kültürdeki olguların kayıt edilmesinin güvenilirlik düzeyi ve ankete cevap veren bireylerin konuya ilişkin duygu ve düşüncelerinden kaynaklanabileceği belirtilmektedir (69). Ayrıca istismara uğrayanların bu deneyimlerin anlam ve niyetini minimize ettiği yani önemsizleştirdiği belirtilmektedir (129).

Aile içi şiddet ve çocuk istismarı dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye’de de çözümler üretilmesi gereken en önemli konuların başında gelmektedir.

Araştırmamızın ve diğer araştırmaların değerlendirilmesi sonucunda büyük kentlere göç, sosyo ekonomik düzeyin düşüklüğü, işsizlik, yetersiz eğitim, çocuğun toplum içinde birey olarak kabul edilmemesi, dayanın kabul edilebilir bir davranış ve geleneksel disiplin yöntemi olması, bu yüzden çocukların şiddeti normalleştirilmesi ve olan şiddeti inkar etme eğilimi içinde olmaları şiddet ve istismar vakalarının gün geçtikçe artmasına sebep olmaktadır.

Türkiye’de çocuk istismarı ve aile içi şiddet ile ilgili araştırmaların geçmişi son yirmi yıla dayanmaktadır. Öncesinde, konuşulmayan ve örtbas edilen konular oldukları için gündeme

gelmemekteydi. Şu anda da yeterli düzeyde çalışma olmadığı için sayısal olarak kesin ve net durum tam olarak bilinmemektedir. Yaptığımız çalışmada da istismar vakalarının gerçek sayısına ulaşmanın güç bir süreç olduğu görülmüştür.

Araştırmadan elde edilen bulgulara sonucunda öneriler;

- 1) Suça yönelmiş çocukların aile içinde her türlü Şiddetin mağduru ve tanığı olduklarının, bu doğrultuda özellikle sosyo ekonomik düzeyin düşük olduğu ailelere bilinçlendirme programlarının geliştirilmesi gerektiği ve toplumdaki Şiddeti normalleştirme eğilimini ayrıca Şiddetin bir disiplin yöntemi şeklinde kullanılmasını önleyici eğitsel seminerlerin yaygınlaştırılmasının,
- 2) Suça yönelmiş çocuklarda tespit edilen içe yönelim ve dış yönelim sorunlarına sık rastlandığından dolayı bu alanda çalışan psikolog, sosyal hizmet uzmanı gibi personellerin uzmanlaşmasına yönelik eğitimlerin ve programların artması gerektiği,
- 3) Anne babalara ebeveynlik ve iletişim becerileri, öğretmenlere yönelik öğrencilerle iletişim kurma eğitimleri ve öğrencilere yönelik problem çözme becerileri gibi başlıklarda eğitimlerin eğitim sistemi içinde ve toplum içinde geliştirilmesi ve zorunlu hale gelmesinin gerekliliği,
- 4) Suça yönelmiş çocuklarda inkar etme ve olan problemi normalleştirme eğiliminden dolayı bu alanda çalışacak olan araştırmacılara bu durumu göz önünde bulundurmalarının ve çocukların anlayabileceği ölçekleri kullanmalarının önerilmesi düşünülmüştür.

6. SONUÇ

Araştırmanın amacı, aile içi şiddetin, 15-18 yaşları arasındaki erkek çocukların suç davranışına ve şiddet kullanmasına etkilerinin olup olmadığını araştırmaktır.

Demografik bilgilere göre, araştırma grubunu oluşturan çocukların çoğunluğunun Marmara ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi doğumlu olduğu, tutuklanmadan önce ailesiyle yaşadığı, eğitimine devam etmediği, daha önce herhangi bir işte çalıştığı, aile yapısına bakıldığında; çocukların ebeveynlerin çoğunun eğitimsiz veya ilköğretim mezunu olduğu, düşük ücretli işlerde çalıştığı ve üç ve üçten fazla kardeşi olduğu görülmektedir.

Çocukların yarısından çoğunun daha önce evden kaçtığı ve evden kaçma sebebinin aile içi ilişkilerin kötü olması olduğu belirtilmektedir.

Araştırma grubunun oluşturan 235 çocuğun 179'u değişik sıklıklarla şiddeti yaşadığı ve şiddet yaşayanların çoğunun en azından senede birkaç kez şiddet yaşadığı görülmüş olup, buna karşın evde sözel ve fiziksel şiddete yönelik davranışların varlığı sorgulandığında çok az çocuğun cevap verdiği görülmüştür. Çocuğun ailesinde ve büyüdüğü toplumda, şiddetin önemsenmemesi ve normalleştirilmesi senede birkaç kez yaşadığı şiddeti görmezden gelmesine ve şiddet olarak kabul etmemesine sebep olduğu düşünülmüştür.

Aile içinde maruz kalınan ve tanık olunan şiddet karşısında en çok korku, çaresizlik, nefret ve kızgınlık duyguları hissedilmektedir. Yaşadığı şiddet karşısında içe kapanıp duygularını paylaşmadığını belirten 97 tane çocuk olmuştur.

Grubun neredeyse %70'i fiziksel şiddet suçu olarak kabul ettiğimiz yaralama, gasp ve adam öldürme suçlarını işlemiş, birden çok kez fiziksel şiddet suçu işleyenlerin %66'sı yine fiziksel şiddet suçu işlemiştir.

Aile içi şiddete bir şekilde maruz veya tanık olan çocuk, şiddeti ileriki dönemlerde kullanmaktadır. İstatistiksel olarak, aile içinde şiddete uğrayan ve/veya tanık olan çocuklar ile şiddet içeren suç işleme arasında bir anlamlılık olmamasına rağmen, araştırma grubunda göz ardı edilemeyecek bir çoğunluğun bu grup içinde olduğu tespit edilmiştir.(n=137) Ayrıca çocukların direkt şiddeti soran sorulara samimi cevap vermediği, şiddetin sıklığının sorulduğunda ise büyük bir kısmının cevap vermesi, çocukların aile içinde uğradığı veya tanık olduğu şiddeti inkar etme eğiliminde olduğunun göstergesidir. İnkâr etmenin sebebi, şiddetin acı verici, kabul edilemeyen etkilerini ortadan kaldırmak ve şiddetin sonucunda oluşan kaygı ve acı verici duyguların uzaklaştırılmasını sağlamaktadır. Buna bağlı olarak, çocuklarda YSR davranış değerlendirme ölçeğinde görülen içe yönelim ve dışa yönelim sorunlarındaki anlamlılık açıklanabilmektedir. Aile içinde maruz kalınan ve tanık olunan ayrıca inkar edilen şiddet, çocuklarda kaygı, depresyon, içe çekilme, dikkat sorunları, sosyal sorunlar, suça eğilim, saldırgan davranış, düşünce sorunları ve saldırgan davranışlar gibi YSR ölçeği boyutlarının, aile

içinde şiddete maruz veya tanık olmayan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha çok görüldüğü tespit edilmiştir.

Aile içinde şiddete uğrayan ve/veya maruz kalan 180 kişi olduğu, buna bağlı olarak bu 180 çocuğun fiziksel, cinsel, duygusal istismara ve duygusal ihmale uğraması, ailesinde şiddete uğramayan ve/veya maruz kalmayanlara göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

İstismar çeşitleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, duygusal istismarın bütün istismar çeşitlerine eşlik ettiği, en fazla fiziksel ve cinsel istismar ile birlikte görüldüğü belirlenmiştir.

7. ÖZET

Aile, her çağda ve her toplumda insan topluluklarının oluşmasını sağlayan temel bir kurum olmuştur. Ailenin temel bir kurum olmasının nedenlerinden biri, çocuğun toplumsallaşmasında oynadığı roldür. Böylece aile, çocuğun dünyaya getirilmesinde, yetiştirilmesinde, korunmasında ve topluma kabul edilmesinde çok büyük bir görev üstlenmektedir. Aile ortamının çocuk için en güvenli ortam olduğu düşünülmeyle birlikte, pek çok anne-baba çocuklarını terbiye etme, disipline etme gerekçesiyle bilinçli ya da bilinçsiz olarak onlara zarar vererek, fiziksel, ruhsal, zihinsel ve toplumsal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuğa yönelik bu zarar verici davranışların çocuk üzerinde davranışsal, bilişsel, duygusal ve sosyal etkileri olduğu araştırmalar tarafından desteklenmektedir. Çocuğa yönelik bu davranışlar, çocuğun kendisinin de ileriki dönemlerde şiddeti kullanabileceğinin habercisi olmaktadır.

Çocuklar ve ergenler arasında sık kullanılan şiddet davranışının artışının farkındalığının artırılması ve buna yönelik çalışmaların hız kazanması için bu çalışmanın verilerinin yol gösterici olacağı düşünülmüştür. Bu yüzden çalışmanın araştırma grubunu, Bayrampaşa H tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 15-18 yaşları arasında 235 erkek çocuk oluşturmaktadır. Böylece aile içinde maruz kalınan veya tanık olunan şiddetin, bir çocuğun şiddet içeren bir suç işlemesine sebep olacak etkenleri tespit edilip değerlendirilecektir. Katılımcılara, çalışmacı tarafından hazırlanan Demografik Bilgi Formu, Çocukların Davranışlarını Değerlendirme

Ölçeği (YSR) ve Çocukluk Çağı Travmaları Soru Listesi (Childhood Trauma Questionnaire CTQ-28) uygulanmıştır.

Araştırma bulgularına göre, suça yönelmiş çocuklar aile içinde şiddetin mağduru veya tanığı olmaktadır. Buna bağlı olarak, ailesinde şiddet olanlar ile ailesinde şiddet olmayanlar arasında ie yönelim ve dışa yönelim sorunları açısından, ayrıca istismarın fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve duygusal ihmal alt boyutları yönünden anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aile içinde şiddete uğrayan veya tanık olan çocuğun, bu şiddeti inkar etme eğiliminde olduğu ve minimize edip normalleştirdiği saptanmıştır. Suça yönelmiş çocukların en fazla fiziksel şiddet suçu (yaralama, gasp, adam öldürme) işlemesi, ailede uğradığı veya tanık olduğu şiddeti gün getike aralarında problem çözmeye yöntemi olarak kullandıklarının göstergesidir.

ABSTRACT

Family has been a fundamental establishment that provides generation of human communities in every era and society. One of the reasons which makes family a fundamental establishment is the child's role in becoming socialized. Thus, family undertakes a major responsibility in giving birth of the child, his/her protection, and his/her approval by the society. Although it is common belief that family environment is the most secure atmosphere for a child, substantial number of parents do either intentional or accidental harm while educating and discipline their children which leads to unfavorable consequences in child's physical, psychological, mental, and social development. Effects of such detrimental actions on child's behavioral, emotional and social maturity have been also shown by numerous studies in the literature. Furthermore, these harmful actions show the potentials for a child to be a part of violence in his/her forthcoming times.

Data provided by the present study may be implemented in order to raise the awareness about growth on violence behavior and, accordingly, to accelerate the related research. The sample of the research consists of 235 male children at the age between 15 and 18 who are currently live in the Bayrampaşa H tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Bayrampasa H Type Closed Prison). Consequently, the parameters that cause a child to commit a crime due to violence, which is either directly exposed (domestic) or indirectly witnessed within the family, were identified and evaluated. Demographic Information Form, The Youth Self Report (YSR), and Childhood

Trauma Questionnaire (CTQ-28), which were all prepared by the author, were applied to the participants.

The present study shows that the children who are inclined towards crime are either witnessed or exposed to domestic violence. Hence, there are significant discrepancies between the ones exposed to domestic violence and the ones not exposed to domestic violence in terms of internalization and externalization problems. These variations are also valid regarding subdivisions of exploitation: physical, sexual, emotional abuse and emotional neglect. The study reveals that a child witnessed or exposed to domestic violence tends to refuse the violence and rationalize by minimizing. The fact that the children who has tendency toward crime commit mostly a violent crime (laceration, usurpation, murder) implies that the witnessed or exposed domestic violence is progressively used as a problem solving method among those children.

8. KAYNAKLAR

1. Akalın Y.N.(1999) Suça İtilmiş Çocukların Adli Tıp Açısından İncelenmesi ve Cezaevinde Bulunan Suça İtilmiş Çocukların Deskriptif Olarak İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
2. Akalın Y.N., Öter G. (1992) Paşakapısı Cezaevindeki Tutuklu Çocukların Psikososyal-Sosyokültürel, Ekonomik ve Kriminolojik Özellikleri, M.Ü.Hukuk Fakültesi Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu, ss 115-126, M.Ü. Yayınları, No:536,İstanbul.
3. Akçakın ,M.,(1985) Çocukların Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği'nin Tanıtımı Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması, *Türk Psikoloji Dergisi* , 5:3-6
4. Akdaş, A. (2005) Çocuk İstismarı Tarama Anketi: Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
5. Akduman G.G., Ruban C., Akduman B., Korkusuz İ.(2005) Çocuk ve Cinsel İstismar, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3(1):9–14.
6. Aktepe E., Kandil S., Topbaş M. (2005) Çocuk ve Ergenlerde İntihar Davranışı, *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4(2): 88-97.
7. Akyüz E.(2000) Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması,Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara.
8. Aral N., Gürsoy F.(2001) Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmali ve istismarı, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 151(3).

9. Armağan E.(2007) Çocuk ihmali ve istismarı: psikoz tablosu sergileyen bir istismar olgusu, *New/Yeni Symposium Journal*, 45(4):170-173.
10. Atkinson, L. R., Atkinson, R. C., Hilgard, E. R. (1995). Psikolojiye Giriş II, Sosyal Yayınlar, İstanbul.
11. Avcı R. (2006) Şiddet Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Ailelerinin Aile İşlevleri, Öfke ve Öfke İfade Tarzları Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
12. Ayan S. (2007) Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8: 206-214.
13. Aydın B., Turla A., Kocakaya M., Karaarslan B. (2004) Samsunda Suç İşlediği İddiası İle Emniyet Müdürlüğüne Gelen/Getirilen Çocuklar, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 1(3):45-53.
14. Ayerst S.L.(1999) Depression and Stress in Street Youth, *Adolescence*, 34(135): 567-575.
15. Bağlı M., Sever A. (2005)Tabulaştırılan/Tabulaşan Kurumun (ailenin) Kurbanlıklar Edinme Pratiği, *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2: 9-23.
16. Baker L.L., Jaffe P. G., Moore K.J.(2001) Understanding the Effects of Domestic Violence a Handbook for Early Childhood Educators, pp.5-6, 30-32, 34-38, Centre for Children & Families in the Justice System Resources, London, http://www.lfcc.on.ca/CCFJS_trainingmaterial.html, Erişim tarihi: 07.07.2006.

17. Balcioğlu İ., Kocabaşoğlu N., Savrun M.(2000) Suç, Gc, ocuk, *Yeni Symposium*, 38(2): 51-55.
18. Balat G., Akman B.(2006) Lise ğrencilerinin Psikolojik Durumlarının Sosyodemografik zelliklerine Göre İncelenmesi, *ocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 13(1): 3-12.
19. Basut E., Erden G.(2005) Sua Ynelen Ergenlerde Stresle Başa ıkma, *ocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 12 (2) :48-55.
20. Bernstein, D.P., Ahluvalia, T., Pogge D., Handelsman, I.(1997) Validity of the Childhood Trauma Questionnaire in an Adolescent Psychiatric Population, *J of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 36:340-348.
21. Bernstein D.P., Stein J.A., Newcomb M.D., Walker E., Pogge D., Ahluvalia T., Stokes J., Handelsman L., Medrano M., Desmond D. (2003) Development and Validation of a Brief Screening Version of the Childhood Trauma Questionnaire, *Child Abuse&Neglect*, 27(2): 169-190.
22. Bıyıklı L. (1983) Gelişmiş lkelerde Sulu ve Korunmaya Muhta ocuklar İçin Koruyucu Aile Uygulaması, ocuk Sululuğu ve ocuk Mahkemeleri Sempozyumu, A.. Eğitim Fakültesi Yayınları.
23. Balkaya F., şahin H. (2003) ok Boyutlu fke leği, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 14(3): 192-202.
24. Bilgin N.G., Toros F., amdeviren H., şaşmaz T., Mert E.(2004) Evde Fiziksel ve Sözel Olarak Cezalandırılan ocukların Sosyodemografik zellikleri: Prevelans alışması, *Yeni/New Symposium Journal* 42 (3): 131-139.

25. Boden J.M., Horwood L.J., Fergusson D.M.(2007) Exposure to Childhood Sexual and Physical Abuse and Subsequent Educational Achievement Outcomes, *Child Abuse & Neglect*, 31(10): 1101-1114.
26. Bornstein B. H., Kaplan D.L., Perry A.P.(2007) Child abuse in the eyes of the beholder: Lay perceptions of child sexual and physical abuse, *Child Abuse & Neglect*, 31(4):375-391.
27. Bostancı N, Albayrak B., Bakoğlu İ., Çoban Ş.(2006) Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmalarının Depresif Belirtileri Üzerine Etkisi, *New/Yeni Symposium Journal*, 44(2):100-106.
28. Branstetter S.A., Bower E. H., Kamien J., Amass L.(2007) A history of sexual, emotional, or physical abuse predicts adjustment during opioid maintenance treatment, *Journal of Substance Abuse Treatment*, 34(2):208-214.
29. Budak S.(2000), Psikoloji Sözlüğü, 1. baskı, s. 716, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
30. Buka S., Earls F.(1993) Early Determinants of Delinquency and Violence, *Health Affairs*, 12(4): 46-64.
31. Chiodo D., Leschied A.W., Whitehead P.C., Hurley D.(2005) Child Welfare Practice and Policy Related to the Impact of Children Experiencing Physical Victimization and Domestic Violence, *Children and Youth Services Review*, In Press, Corrected Proof, Available online 3 December 2007.
32. Clarke J., Stein M.D., Sobota M., Marisi M., Hanna L. (1999) Victims as Victimizers, Physical Aggression by Persons With a

- History of Childhood Abuse, *Archives of Internal Medicine*, 159(16): 1920-1924
33. Cote S.(2002), *Criminological Therioes Bridging the Past to the Future*, pp 305-316, Sage Publications,Cailifornia .
34. Cullen F.T., Wright J.P., Blevins K.R. (2006) *Taking Stock The Status of Criminological Theory*, Transaction Publishers, New Bmnswick, New Jersey.
35. Çoğan, O. (2006) *Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Edirne Ceza Mahkemelerinde Açılan Davaların Bu Yönde İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
36. Dağlar M.S. (2004) *11-15 Yaş Arası Çocuk Suçlularda Aile İçi Şiddet ve Davranış Problemlerinin Suçta Tekrar ile İlişkisi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Üniversitesi, İstanbul.
37. Dauvergne, M., & Johnson, H., (2001). Children Witnessing Family Violence, 1999-2000. *Juristat. Catalogue no. 85-002*, 21, 6, pp.1-13, Ottawa: Canadian Centre for Justice Statistics.
38. Davis J.L., Petretic-Jackson P.A.(2000) *The Impact of Child Sexual Abuse on Adult Interpersonal Functioning: a Review and Synthesis of the Empirical Literature*, *Aggression and Violent Behavior*, 5(3):291–328.
39. De Roiser M.E., Cillesson H.N. A., Jolie J. D, Dodge K. A (1994). Group social content and children's aggressive behaviour. *Child Development*, 65:1068-1079.

40. Demirbaş, T.(2005) Kriminoloji, 2.baskı, s. 116-117, 138-139 Seçkin Yayıncılık, Ankara.
41. Dizman H., Gültekin G., Cantürk G.(2005) Aile ilişkilerinin çocuk suçluluğuna etkisi, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 2(1):9-15.
42. Dizman H., Gürsoy F. (2005) İlköğretim Beşinci ve Dördüncü Sınıfa Devam Eden Anne Yoksunu Olan ve Olmayan Çocukların Aldırğanlık Eğilimleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2): 437-446.
43. Dumlu B, Cimilli C (2003) Erken Yaşam Stresörlerinin Nörobiyolojik Sonuçları, *Türk Psikiyatri Dergisi*; 14: 301–310.
44. Dülger H.E., Tokdemir M, Tezcan A.E.(1996) Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki çocuk ve ergen suçlarının dağılım özellikleri, *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 9(3): 53-57.
45. Edleson, J.L., (1999). The Overlap Between Child Maltreatment and Woman Battering, *Violence Against Women*, 5(2):134-154.
46. Edleson J. L., Ellerton A. L., Seagarden E. A., Kirchberg S. L., Schmidt S. O., Ambrose A. T.(2007) Assessing Child Exposure to Adult Domestic Violence, *Children and Youth Services Review*, 29: 961-971.
47. Erdoğan A., Balcıoğlu İ.(2003) Çocuk ve Ergenlerde Adli Psikiyatri, *Türkiye Klinikleri Psikiyatri Dergisi*, 4(2):101-107.
48. Erdoğan M.Y.(2005) Suça Yönlendirilen ve Yönlendirilmeyen Çocukların Aile İlişkileri ile Saldırğanlık Davranışlarının Karşılaştırılması, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 12 (3):106-114.

49. Erol, N., Üstüner S., Şimşek Z. (2005) Koruyucu aile bakımı altındaki çocukların davranış ve duygusal sorunları, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* : 12 (3) :130-140.
50. Erten Y.(2007) Psikanalitik Teoriden, Psikanalitik Terapiye Eğitim Notları.
51. Fang X., Corso P.S.(2007) Child Maltreatment, Youth Violence, and Intimate Partner Violence Developmental Relationships, *American Journal of Preventive Medicine*, 33(4):281-290.
52. Fountain S.(2006) Information About the United Nations Secretary-General's Study on Violence Against Children, Our Right to be Protected From Violence, <http://www.unicef.org/violencestudy/pdf/Our%20Right%20to%20be%20Protected%20from%20Violence.pdf>, Erişimtarihi: 07.01.08.
53. Glaser D (1991) Treatment issues in child sexual abuse, *Br J Psychiatry* 159:769-782
54. Glaser D.(2002) Emotional Abuse and Neglect (Psychological Maltreatment): a Conceptual Framework. *Child Abuse Neglect*, 26:697-714.
55. Goleman D.(2007) Duygusal zeka Neden IQ'dan Daha Önemlidir?, 31.baskı, s.251-257, Varlık Yayınları, İstanbul.
56. Goodman R.F., Cohen J., Epstein C., Kliethermes M., Layne C., Macy R., Ward-Wimmer D.(2004) Childhood Traumatic Grief Task Force, pp.4-15, the National Child Traumatic Stress Network, California.

57. Göka E., Türkçapar H., Gençlik ve Şiddet, http://www.saglik.tr.net/ruh_sagligi_genclik_siddet_1.shtml, Erişim tarihi: 10.02.2008.
58. Greydanus, D.,J.Calles (2007) Suicide in Children and Adolescents, *Primary Care: Clinics in Office Practice*, 34(2): 259-273.
59. Grinberg L. (1961) Why We Deny, *The Psychoanalytic Quarterly*, 31: 118-138
60. Güler N., Uzun S., Boztaş Z., Aydoğan S. (2002) Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışı ve Bunu Etkileyen Faktörler, *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi* 24 (3):128 – 134.
61. Gültekin G., Cantürk G. (2004) Ebeveynlerin Duygusal İstismar Olarak Kabul Edilen Davranışları, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 1(2):13-18.
62. Gürsoy F., Dizman H., Gültekin G. (2004) Çocuklarda Saldırganlık, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 1(4):5-10.
63. Happasalo J., Moilanen J. (2004) Official and Self-Reported Childhood Abuse and Adult Crime of Young Offenders, *Criminal Justice and Behavior*, 31(2): 127-149
64. Hirschi, T., Hindelang M.J. (1977), Intelligence and Delinquency: A Revisionist Review, *American Sociological Review*, 42(4): 571-587.
65. Hornor G.(2005) Domestic Violence and Children, *Journal of Pediatric Health Care*, 19(4): 206-212.

66. Howard D.E., Feigelman S., Li X. Cross S., Rachuba L. (2002) The relationship among violence victimization, witnessing violence and youth stress. *Journal of Adolescent Health*, 31(6):455-462.
67. Hurwitz S., Christiansen K.O. (1983) *Criminology*, pp. 321-323, Fairleigh Dickinson Univ Press, New Jersey.
68. Işık, G.(2003) Çocuk Suçluluğunda Ailenin Etkileri: Elazığ İslahevi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
69. İşman, Ş. (2003) Çocukluk Çağı İstismarı ve İhmalinin Çocuk Suçluluğuna Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
70. Jaffe, P. G., Wolfe, D. A., Wilson, S. K. (1990) *Children of battered women*, pp. 20, Newbury Park, CA: Sage Publications.
71. Kara B., Biçer B., Gökalp A.(2004) Çocuk İstismarı, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47: 140-151.
72. Karakaya I., Üneri Ö., Coşkun A.(2005) Çocukluk Cinsel İstismarı: Bir Olgu Nedeniyle Tanı Güçlükleri, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*,12(3):141-144.
73. Karataş B., Derebent E., Yüzer S., Yiğit R., Özcan A.(2006), Kırsal Kesim Kökenli Kadınların Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşleri, Second International Conference On Women's Studies Hosted By Eastern Mediterranean University Center For Women's Studies, Famagusta, Turkish Republic Of Northern Cyprus, April 26-28.

74. Kaya M., Güneş G., Kaya B., Pehlivan E.(2004) Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar ve Şiddetle İlişkisi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5:5-10.
75. Kızmaz Z.(2005) Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*,29(2): 149-174.
76. Kızmaz, Z.(2006) Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt:30, no:1, 47-70.
77. Knapp J.(1998) The Impact of children Witnessing Violence, *Pediatric Clinics of North America*, 45:355-364.
78. Kozanoğlu M.C. (2001) İslahevindeki Hükümlü Çocuklarda Kişisel ve Sosyal Uyum (İslahevinin Etkilerinin Araştırılması), Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
79. Kozanoğlu M.C., Yavuz M.F., Özkara E(2004) İslahevindeki Çocukların Demografik Özellikleri: Türkiye’den Bir Kesit, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 1(2):19-25.
80. Krug E. G., Dahlberg L.L., Mercy J. A., Zwi B. A., Lozano R. (2002), World Report on Violence and Health, Ceneva: World Health Organization, pp. 3-21 http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/worldreport/en/full_en.pdf , Erişim tarihi: 08.11.07.
81. Kulaksızoğlu,A.(2000) Ergenlik Psikolojisi, 3.baskı,s.16-20,84-85, Remzi Kitabevi, İstanbul.

82. Lahey B.B., Moffitt T.E., Caspi A.(2003) Causes of Conduct Disorder and Juvenile Delinquency, 11-15 The Guilford Press, New York.
83. McDonald R, Jouriles EN (1991) Marital aggression and child behaviour problems. Research findings, mechanisms, and intervention strategies. *Behavior Therapist*, 14:189-191.
84. McFarlane J.M., Groff J.Y., O'Brien J.A., Watson K.(2003) Behaviors of Children Who Are Exposed and Not Exposed to Intimate Partner Violence: An Analysis of 330 Black, White, and Hispanic Children, *Pediatrics*, 112(3): 202-207.
85. Mery S. N., Andrews L. K. (1994) Psychiatric status of sexually abused children 12 months after disclosure of abuse, *J Am Acad Child Adolescent Psychiatry* 33:939-944.
86. Mihandoust N. (1989) Televizyonda Yer Alan Şiddet Programlarının Çocuk ve Gençlere Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
87. Mülazımoğlu İ.(2006) Aile İçi Şiddetin Çocukların Şiddet Eğilimine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
88. Nicolson P, Wilson R.(2004) Is domestic violence a gender issue? Views from a British City, *J.Comm Appl Soc Psychol*, 14:266-283.
89. Osofsky J.D. (1995) Children Who Witness Domestic Violence:The Invisible Victims, *Social Policy Report Society for Research in Child Development*, 9(3).

90. Önal E.E, Saldırganlığın Kuramsal Analizi, <http://www.psikologum.com/editor.asp?aid=121>, Erişim tarihi: 03.02.2008.
91. Özmen, A. (2006) Öfke: Kuramsal Yaklaşımlar ve Bireylerde Öfkenin Ortaya Çıkmasına Neden Olan Etmenler, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1): 39-56.
92. Özmen S.K.(2004) Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Etkileri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2): 27-39.
93. Özmen, R. (2005) Türk Ceza Kanunu,20. baskı, s. 35-36, 93-96, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
94. Öztürk, İ.(1990). Anne Baba Tutumlarının Üniversite Öğrencilerinin Bağımsızlık, Duyguları Anlama, Yakınlık, Başatlık, Kendini Suçlama ve Saldırganlık Düzeylerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
95. Page A.Z. (2004) Çocuk Cinsel İstismarı: Cinsel İstismara Neden Olan Etkenler ve Cinsel İstismarın Çocuklar Üzerindeki Etkileri, *Türk Psikoloji Yazıları*, 7(13): 103-113.
96. Parman T.(1998) Ergenlik ve Psikanaliz ,*Klinik Psikiyatri Dergisi*, 1(2):73-82.
97. Patterson GR ve Stouthamer-Loeber M.(1984) The correlation of family management practices and delinquency. *Child Development*, 55:1299–1307.
98. Perkins, C. (1997), Age Pattern of Victims of Serious Violent Crime. Washington, DC: U.S. Department of justice

<http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/pub/pdf/apvsvc.pdf>, Erişim tarihi: 20.11.2007.

99. Polat, O. (2004) Kriminoloji ve kriminalistik üzerine notlar, s.66-67, Seçkin Kitabevi, Ankara.
100. Polat O. (2000) Adli Tıp, s. 58-59, Der Yayınları, İstanbul.
101. Polat O.(2004) Klinik Adli Tıp, 1. baskı , 85-131, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
102. Polvan Ö. (2001) Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi, 1.baskı, s.193, 194-198 Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul.
103. Putnam FW (2003) Ten-year research update review: Child sexual abuse, *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 42:269-278.
104. Renk ve Creasey (2003) The relationship of gender, gender identity, and coping strategies in late adolescents, *Journal of Adolescence*, 26: 159-168.
105. Rosenblatt J.A., Rosenblatt A., Biggs E.E.(2006) Criminal behavior and emotional disorder: Comparing youth served by the mental health and juvenile justice systems, *The Journal of Behavioral Health Services and Research*, 27(2): 227-237.
106. Runyan D, Corrine W, Ikeda R.(2002) Child Abuse and Neglect by Parents and Other Caregivers. In: World Report on Violence and Health, pp,57-86, World Health Organization, Geneva.
107. Sezgin U., Yavuz F., Yüksel Ş. (1995) Cinsel taciz Olgularında Kurumlar arası Bir Çalışma Modeli, *Kriz Dergisi*, 3(1-2): 20-25
108. Sezgin U., Farley M., Baral I., Kiremire M. (1998) Prostitution in Five Countries: Violence and Post-Traumatic Stress Disorder

- (South Africa, Thailand, Turkey, USA, Zambia), *Feminism&Psychology*, 8(4): 405-426
109. Sokullu-Akıncı, F.(2004) Kriminoloji, 4. Basım, 149-151, Beta Basım, İstanbul.
110. Solak A. (2007) Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu, 3-6, Anı Yayıncılık, Ankara.
111. Soykan Ç.(2003) Öfke ve Öfke Yönetimi, *Kriz Dergisi*, 11(2): 19-27.
112. Starzyk K.B., Marshall W.L. (2003) Childhood family and personological risk factors for sexual offending, *Aggression and Violent Behavior*, 8: 93-105.
113. Steinberg,L.(2007)Ergenlik, 1.baskı, pp.492, 499-503, 508, İmge Kitabevi, Ankara.
114. Taner Y., Gökler B.(2004) Çocuk istismarı ve ihmali:psikiyatrik yönleri, *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35:82-86.
115. Thornberry T.P.,Huizinga D.,Loeber R.(2004) The Causes and Correlates Studies:Findings and Policy Implications, *Journal of Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention*,9(1):3-20
116. Tıraşçı Y., Gören S.(2007), Çocuk istismarı ve ihmali, *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1):70-74
117. Topbaş M.(2004) İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı, *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 3(4):76- 80.
118. Turhan E., Sangün Ö., İnandı T.(2006) Birinci Basamakta Çocuk İstismarı ve Önlenmesi, *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 15(9):153-160.

119. Türnüklü A., Şahin İ.(2004), 13-14 Yaş Grubu Öğrencilerin Çatışma Çözme Stratejilerinin incelenmesi, *Türk Psikoloji Yazıları* , 7 (13):45-61.
120. United Nations Dept. Economic and Social Affairs(2004) World Youth Report 2003, pp, 195, United Nations Publications
121. Ünal G.(2005) Aile İçi Şiddet, *Aile ve Toplum Eğitim - Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2(7):85-93.
122. Ünver Y. (2005) Çocuklar ve Suç-Ceza, 1.baskı, s.577-597, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
123. Walker L.E.A (2000) The Battered Woman Syndrome, 2nd edition, pp. 28-30, Springer Publishing Company, NY.
124. Weeks R., Widom C.S. (1998) Self-Reports of Early Childhood Victimization Among Incarcerated Adult Male Felons, *Journal of Interpersonal Violence*, 13(3): 346-361
125. Widom C.S.(1989) Child Abuse, Neglect, and Violent Criminal Behavior. *Criminology* 27(2): 251–272.
126. Widom C.S., Dumont K., Czaja S.J., (2007)A Prospective Investigation of Major Depressive Disorder and Comorbidity in Abused and Neglected Children Grown Up, *Archives of General Psychiatry*, 64:49-56.
127. Vahip, I.(2002). Evdeki şiddet ve gelişimsel boyutu: Farklı bir açıdan bakış, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13 (4), 312-319.
128. Vantage. (1998) Domestic violence: Update for healthcare providers, <http://vantageproed.com/viol/viol.htm>, Erişim tarihi: 11.12.2007.

129. Varia R., Abidin R.R. (1999) The Minimizing Style: Perceptions of Psychological Abuse and Quality of Past and Current Relationships ,*Child Abuse& Neglect*, 23(11): 1041-1055.
130. Yalçın, B.(2003) Çocuk ve Suç İlişkileri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
131. Yavuz A.E.(2003) Tutuklu ya da Hükümlü Erkek Ergenlerde Kriminolojik Öykü ile Madde Kullanımı ve Aile Yapısı Arasındaki İlişki, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Üniversitesi
132. Yavuz F., Kozanoğlu M. C., Özkara E. (2004) İslahevindeki Çocukların Demografik Özellikleri: Türkiye’den Bir kesit, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 1(2) 19-25.
133. Yavuzer, H.(1999) Erken Gelişim Yılları ve Okul Çağında Ailenin Rolü, 21.yy Karşısında Çocuk ve Genç, S.49-52 M.S.Ü. Matbaası, İstanbul.
134. Yavuzer, H. (2006) Çocuk ve Suç, 11. baskı, s. 56-63, 136-140, Remzi Kitabevi , İstanbul.
135. Youth Violence:A Report of the Surgeon General-Chapter 4 <http://www.surgeongeneral.gov/library/youthviolence/chapter4/sec3.html> , Erişim tarihi: 07.12.2007.
136. Zoroğlu S.S., Tüzün Ü., Şar V., Öztürk M., Kora M., Alyanak B. (2001) Çocukluk Dönemi İstismarı ve İhmalinin Olası Sonuçları, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*,2(2): 69-78.
137. <http://www.who.int/violenceprevention/en/>, Erişim tarihi: 07.07.2006.
138. http://www.euro.who.int/mediacentre/PR/2005/20050315_1, Erişim tarihi: 04.11.2007.

139. <http://www.kriminoloji.com/siddet%20cocuk.htm>, Erişim tarihi: 14.12.2007.
140. <http://www.aile.gov.tr/tr/?Sayfa=Arastirma#16>, Erişim tarihi: 24.10.2007.
141. http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23a.html, Erişim tarihi: 12.11.07.
142. http://www.law.indiana.edu/pop/domestic_violence/cycle.shtml, Erişim tarihi: 03.12.2007
143. http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ocuk_haklar%C4%B1, Erişim tarihi: 03.12.2007.
144. <http://www.kriminoloji.com/cocuk%20suclulugu.htm>, Erişim tarihi: 14.12.2007.
145. <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>, Erişim tarihi: 03.01.2008.
146. http://en.wikipedia.org/wiki/Cesare_Lombroso, Erişim tarihi: 14.12.2007.
147. <http://www.kriminoloji.com/Suc%20Teorileri%20Biyolojik.htm> Erişim tarihi: 14.12.2007.
148. <http://www.kriminoloji.com/Sucun%20Nedenleri%20Sosyolojik.htm>, Erişim tarihi: 14.12.2007.
149. http://www.vedatsar.com/psikiyatrik_olcekler.htm, Erişim tarihi: 04.11.2007.
150. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=1&ust_id=12, Erişim tarihi: 23.04.2007.
151. <http://www.violencestudy.org/IMG/pdf/safeyoufinal.pdf>, Erişim tarihi: 21.11.2007.

ÖZGEÇMİŞ

Aslı Cennet Ovacık, 2000 yılında Haydarpaşa Lisesi'nden mezun oldu. 2004 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji bölümünü bitirdi.

2005 yılında İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı.

Sokak yaşantısı olmuş çocuklarla 5 seneyi aşkındır gönüllü olarak çalışmanın yanı sıra, profesyonel iş yaşamına Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Psikiyatrisi bölümünde devam etmektedir.

EKLER**DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU**

Form no:

1.Doğum Tarihi:

2.Doğum Yeri:

3.Anne : () Sağ () Ölü

4.Annenin eğitimi nedir?

- () Okur yazar değil () Okur yazar () İlkokul mezunu
 () Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Yüksek okul mezunu

5.Baba: () Sağ () Ölü

6.Babanın eğitimi nedir?

- () Okur yazar değil () Okur yazar () İlkokul mezunu
 () Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Yüksek okul mezunu

7.Annen çalışıyor mu?

() Evet () Hayır bf7a) Evet ise mesleği

8.Baban çalışıyor mu?

() Evet () Hayır bf 8a) Evet ise mesleği

9.Kaç kardeşin var?

1 2 3 3'ten fazla

10.Sen kaçınıcı çocuksun?

.....

11.Sizinle birlikte yaşayan diğfer kişiler(akraba,tanıdık...) var mı?

Evet Hayır

11a) Evet ise kimler yaşıyor.....

12.Buraya gelmeden önce ailen ile birlikte mi yaşıyordun?

Evet Hayır

12a)Hayır ise nerede yaşıyordun?

13.Buraya gelmeden önce okula gidiyor muydun?:

Evet Hayır

13a) Evet ise kaçınıcı sınıfta okuyordun?:.....

14.Daha önce hiç çalıştın mı?

Evet Hayır

15.Televizyonda ne tür programlar izlemekten hoşlanırsın?

Açıklayınız

.....

16.Hiç evden kaçtın mı?:

() Evet () Hayır

16a) Evet ise nedenini açıklar mısın?

17.Ailende hiç suç işleyip cezaevine giren oldu mu?

() Evet () Hayır

17a) Evet ise kim-kimler

18.Ailende alkol bağımlısı olan var mı?

() Evet () Hayır

18a) Evet ise kim-kimler

19.Ailende uyuşturucu madde kullanan var mı?

() Evet () Hayır

19a) Evet ise kim-kimler

19b) Hiç alkol- madde kullandın mı?

19c) Evet ise ne ve ne kadar süre.....

20. Ailende en çok kimi örnek alırsın?

() Annemi () Babamı () Ağabeyimi () Ablam () Diğer
(kim ise yazınız).....

21. Ailende hakaret, tehdit, küçük düşürme gibi davranışlar oluyor mu?

() Evet () Hayır

21a) Evet ise kimler arasında yaşanıyor? (*birden çok şık işaretlenebilir*)

() Anne-baba arasında
() Baba ve çocuklar arasında
() Anne ve çocuklar arasında

22. Ailende tokat atma, itme, vurma gibi davranışlar oluyor mu?

() Evet () Hayır

22a) Evet ise kimler arasında yaşanıyordu? (*birden çok şık işaretlenebilir*)

() Anne-baba arasında
() Baba ve çocuklar arasında
() Anne ve çocuklar arasında

23. Ailende şiddet yaşanıyorsa ne sıklıkta yaşanıyor?:

() Her gün () Haftada birkaç kez () Ayda birkaç kez
() Senede birkaç kez

24.Ailende şiddeti sen mi yoksa yakınların mı yaşıyor?(*birden çok şık işaretlenebilir*)

- () Kendim () Annem () Babam () Ablam () Ağabeyim
() Kardeşlerim

25.Uğradığın şiddet karşısında sen nasıl hissedersin? (*birden çok şık işaretlenebilir*)

- () Kızgın () Korkmuş () Nefret etmiş () Çaresiz
() Diğer

26.Ailen içinde sana şiddet uygulayana karşı nasıl davranırsın?:

- () Hiç bir şey yapmam.
() Fiziksel şiddet gösteririm.(vururum, iterim, tokatlarım)
() Bağırırım, tehdit ederim
() Öfkelenirim ama kendimi kontrol altında tutmayı başarırdım
() Diğer:.....

27.Eğer imkanın olsaydı; ailen içinde sana şiddet uygulayana karşı nasıl davranmak isterdin?

Açıklayınız:.....
.....
.....
.....

28.Ailen içinde şiddet uygulayan kişi bu davranışı yaparken alkol/madde almış olur mu?:

Evet Hayır

29.Ailende şiddeti sen yaşamıyorsan kimler arasında şiddet yaşanıyor?

- Annemle babam arasında
 Annemle kardeşlerim arasında
 Babamla kardeşlerim arasında
 Diğer

30.Eğer ailende sana karşı şiddet uygulanmıyorsa ama ailede diğer fertlere şiddet uygulanıyorsa aşağıdakilerden hangisi oluyor?

- Dayak itme, tokatlama,sarsma,eşya fırlatma
 tehdit etme,hakaret etme,başkalarının yanında aşağılama

31.Ailendeki diğer bireyler şiddete maruz kaldığında sen nasıl hissedersin? *?(birden çok şık işaretlenebilir)*

- Korkmuş Kızgın Çaresiz Nefret etmiş
 Diğer

32.Ailendeki bu davranışlar karşısında içine kapanıp duygularını kimseyle paylaşmadığın oluyor mu?

Evet Hayır

33.Çok kızgın olduğunda hiç kendine zarar verme davranışında bulundun mu?

() Evet () Hayır

34.Tutuklanmasına neden olan suçun türü:

a) Yaralama d)Hırsızlık g)Diğer.....

b)Adam öldürme e)Irza geçme

c)Gasp f)Fiili livata

35)Tutuklanmasına neden olan suçun işleniş şekli:

a)Sadece kendisi b)Arkadaşlarıyla birlikte

36)Daha önce işlediği suç varsa;

Türü:

a) Yaralama d)Hırsızlık g)Diğer.....

b)Adam öldürme e)Irza geçme

c)Gasp f)Fiili livata

CHILDHOOD TRAUMA QUESTIONNAIRE (CTQ-28)
ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ÖLÇEĞİ

David P. Bernstein,1995 Türkçesi:Vedat Şar,1996

Sorulara nasıl yanıt verilecek?

Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizing durumunuza uyan rakamı daire içersine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

Hiç bir Nadiren Zaman Sıklıkla Çok sık
Zaman zaman zaman

olarak

Çocukluğumda ya da
ilk gençliğimde...

Yeterli yemek bulamazdım. 1 2 3 4 5

Ailemdelikiler bana "salak",
"beceriksiz" ya da "tipsiz"
gibi sıfatlarla seslenirlerdi. 1 2 3 4 5

Anne ve babam ailelerine
bakamayacak kadarsıklıkla
sarhoş olur ya da uyuşturucu
alırıldı. 1 2 3 4 5

Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan birisi vardı.	1	2	3	4	5
Kirli giysiler içersinde dolaşmak zorunda kalırdım.	1	2	3	4	5
Sevildiğimi hissediyordum.	1	2	3	4	5
Anababamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.	1	2	3	4	5
Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.	1	2	3	4	5
Ailemdelikiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.	1	2	3	4	5
Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.	1	2	3	4	5
Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.	1	2	3	4	5

Ailedekiler birbirlerine karşı saygılı davranırlardı.	1	2	3	4	5
Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.	1	2	3	4	5
Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
Ailedekiler beni her türlü kötülükten korumaya çalışırlardı.	1	2	3	4	5
Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu farkettiği oluyordu.	1	2	3	4	5
Ailemde birisi benden nefret ederdi.	1	2	3	4	5
Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.	1	2	3	4	5
Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.	1	2	3	4	5
Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.	1	2	3	4	5
Çocukluğum mükemmeldi.	1	2	3	4	5

Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.	1	2	3	4	5
Birisi bana cinsel tacizde bulundu.	1	2	3	4	5
Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
Benim ailem dünyanın en iyisiydi.	1	2	3	4	5
Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.	1	2	3	4	5
Gerektiği halde doktora götürülmezdim.	1	2	3	4	5

**ÇOCUKLARIN DAVRANIŞLARINI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ
(YSR)**

Form no:.....

0:Doğru 1:Bazen ya da Biraz Doğru 2:Çok ya da Sıklıkla Doğru

- 0 1 2 1. Yaşımdan daha çocuksu davranırım
- 0 1 2 2. Allerjim vardır (yeme,koklama ya da tozlu bir yerde bulunmakla,
kaşıntı,döküntü,göz yanması v.s. olması) (açıklayınız)
-
- 0 1 2 3. Çok tartışırım.
- 0 1 2 4. Astımım (nefes darlığı) vardır.
- 0 1 2 5. Karşı cinsten biri gibi davranırım.
- 0 1 2 6. Hayvanları severim.
- 0 1 2 7. Yüksekten atar, övünürüm.
- 0 1 2 8. Dikkatimi toplamada güçlük çekerim.
- 0 1 2 9. Bazı düşünceleri zihnimden bir türlü atamam. (açıklayınız)
-
- 0 1 2 10. Yerimde durmakta güçlük çekerim.
- 0 1 2 11. Yetişkinlere çok bağımlıyım.
- 0 1 2 12. Yalnızlık hissederim.
- 0 1 2 13. Kafam karışıktır.
- 0 1 2 14. Çok ağlarım.
- 0 1 2 15. Oldukça dürüstümdür.
- 0 1 2 16. Başkalarına karşı kötü davranırım.

- 0 1 2 17. Çok fazla hayale dalarım.
- 0 1 2 18. Bilerek canımı acıtır, kendimi öldürmeye çalışırım.
- 0 1 2 19. Hep dikkat çekmek isterim.
- 0 1 2 20. Eşyalarıma zarar veririm.
- 0 1 2 21. Başkalarına ait eşyalara zarar veririm.
- 0 1 2 22. Anne babamın söylediklerini yapmam.
- 0 1 2 23. Okulda söyleneni yapmam.
- 0 1 2 24. Yiyebileceğimden az yerim.
- 0 1 2 25. Arkadaşlarımla iyi geçinmem.
- 0 1 2 26. Yapmamam gerekeni yaptığım zaman kendimi suçlu hissetmem.
- 0 1 2 27. Başkalarını kıskanırım.
- 0 1 2 28. Yardıma ihtiyaçları olduğunda başkalarına yardım ederim.
- 0 1 2 29. Bazı hayvanlardan ve okul dışı ortamlardan ya da yerlerden korkarım (açıklayınız) _____
- 0 1 2 30. Okula gitmekten korkarım.
- 0 1 2 31. Kötü bir şey düşünmekten ya da yapmaktan korkarım.
- 0 1 2 32. Mükemmel olmam gerektiğine inanırım.
- 0 1 2 33. Kimsenin beni sevmediğini düşünürüm.
- 0 1 2 34. Başkalarının bana zarar vereceğini kötülük yapacağını düşünürüm.
- 0 1 2 35. Kendimi değersiz ve yetersiz hissederim.
- 0 1 2 36. Çok sık kaza sonucu bir yerlerimi incitirim.
- 0 1 2 37. Çok kavga dövüş ederim.
- 0 1 2 38. Benimle çok alay edilir, dalga geçilir.
- 0 1 2 39. Başı belada olan kişilerle dolaşırım.
- 0 1 2 40. Başkalarının işitmediği ,var olmadığını düşündüğü sesler işitirim.
- 0 1 2 41. Düşünmeden hareket ederim.

- 0 1 2 42. Başkalarıyla beraber olmaksansa yalnız kalmayı tercih ederim.
- 0 1 2 43. Yalan söyler ve hile yaparım.
- 0 1 2 44. Tırnaklarımı yerim.
- 0 1 2 45. Sinirli ve gerginim.
- 0 1 2 46. Vücutumun bazı kısımlarında kas seyirmeleri, oynamaları ve
tikler olur.(göz tiki gibi) (açıklayınız).
-
- 0 1 2 47. Gece kabusları,korkulu rüyalarım olur.
- 0 1 2 48. Arkadaşlarım tarafından sevilmem.
- 0 1 2 49. Bazı şeyleri arkadaşlarımdan daha iyi yaparım.
- 0 1 2 50. Çok korkak ve kaygılıyım.
- 0 1 2 51. Başım döner.
- 0 1 2 52. Kendimi çok suçlu hissederim.
- 0 1 2 53. Çok fazla yemek yerim.
- 0 1 2 54. Kendimi aşırı yorgun hissederim.
- 0 1 2 55. Aşırı kiloluyum.
- 0 1 2 56. Tıbbi nedeni bilinmeyen bedensel şikayetlerim vardır. Örneğin:
- 0 1 2 a. Ağrılar,sızılar (baş ağrısı dışında).
- 0 1 2 b. Baş ağrıları
- 0 1 2 c. Bulantı, kusma hissi
- 0 1 2 d. Gözle ilgili şikayetler (açıklayınız) _____
-
- 0 1 2 e. Döküntüler ya da başka cilt sorunları
- 0 1 2 f. Mide, karın ağrısı, kramplar
- 0 1 2 g. Kusma
- 0 1 2 h. Diğer (açıklayınız) _____
-
- 0 1 2 57. İnsanlara fiziksel saldırıda bulunur, onlara vururum.

0 1 2 58. Cildimin, vücudumun bazı kısımlarıyla oynar ya da yolarım (açıklayınız)_____

0 1 2 59. İnsanlara dostça davranabilirim.

0 1 2 60. Yeni şeyler denemekten hoşlanırım.

0 1 2 61. Okul başarımlarım düşüktür.

0 1 2 62. Dengesiz ve sakarım.

0 1 2 63. Yaşlılarımdan çok kendimden büyük gençlerle olmayı tercih ederim.

0 1 2 64. Yaşlılarımdan çok ,kendimden küçük çocuk/gençlerle olmayı tercih ederim.

0 1 2 65. Konuşmayı reddettiğim olur.

0 1 2 66. Bazı hareketleri tekrar tekrar yaparım.(açıklayınız).

0 1 2 67. Evden kaçırım.

0 1 2 68. Çok bağırır,çağırırım.

0 1 2 69. Sır vermem, düşüncelerimi kendime saklarım.

0 1 2 70. Diğer insanların görmediği,var olmadığına inandığı şeyler görürüm (açıklayınız)_____

0 1 2 71. Sıkılgan ve utangacımdır.

0 1 2 72. Yangın çıkarırım.

0 1 2 73. El becerilerim iyidir.

0 1 2 74. Gösterişten hoşlanır, soytarılık yaparım.

0 1 2 75. Çekingenim.

0 1 2 76. Arkadaşlarımların çoğundan daha az uyurum.

0 1 2 77. Gece ve gündüz arkadaşlarımdan daha çok uyurum(açıklayınız).

0 1 2 78. Hayal gücüm iyidir.

- 0 1 2 79. Konuşma güçlüğü vardır.(açıklayınız). _____
-
- 0 1 2 80. Haklarımı savunurum.
- 0 1 2 81. Evden bir şeyler çalarım.
- 0 1 2 82. Ev dışında başka yerlerden çalarım.
- 0 1 2 83. İhtiyacım olmayan nesnelere toplar biriktiririm (açıklayınız).
-
- 0 1 2 84. Diğer insanların acayip, tuhaf buldukları şeyleri yaparım (açıklayınız)._____
- 0 1 2 85. Diğer insanların acayip, tuhaf buldukları düşüncelerim vardır (açıklayınız). _____
- 0 1 2 86. İnatçıyım.
- 0 1 2 87. Duygu durumumda ani değişiklikler olur, bir anım, bir anımı tutmaz.
- 0 1 2 88. Diğer insanlarla birlikte olmaktan hoşlanırım.
- 0 1 2 89. Şüpheliyimdir.
- 0 1 2 90. Küfürlü ve açık saçık konuşurum.
- 0 1 2 91. Kendimi öldürmeyi düşünürüm.
- 0 1 2 92. Başkalarını güldürmeyi severim.
- 0 1 2 93. Çok fazla konuşurum.
- 0 1 2 94. Başkalarıyla çok dalga geçer, onları kızdırırım.
- 0 1 2 95. Çok çabuk öfkelenirim.
- 0 1 2 96. Cinsel konuları fazlaca düşünürüm.
- 0 1 2 97. İnsanları canlarını yakmakla tehdit ederim.
- 0 1 2 98. Başkalarına yardım etmekten hoşlanırım.
- 0 1 2 99. Temizliğe ve titizliğe aşırı düşkünüm.
- 0 1 2 100. Uyku sorunu vardır.(açıklayınız)._____
-

- 0 1 2 101. Dersleri,okulu asarım.
- 0 1 2 102. Fazla enerjik değilim.
- 0 1 2 103. Mutsuz,üzgün,çökkün ve keyifsizim.
- 0 1 2 104. Diğer çocuklardan daha gürültücüyüm.
- 0 1 2 105. Tıbbi amaç dışında alkol ya da ilaç kullanırım (açıklayınız).
-
- 0 1 2 106. Başkalarına karşı dürüst olmaya çalışırım.
- 0 1 2 107. Güzel bir şakadan hoşlanırım.
- 0 1 2 108. Hayatı kolay tarafından yaşamaktan hoşlanırım.
- 0 1 2 109. Elimden geldiğince başkalarına yardımcı olmaya çalışırım.
- 0 1 2 110. Karşı cinsten biri olmayı isterdim.
- 0 1 2 111. Başkalarıyla içli dışlı ya da samimi olmaktan kaçınırım.
- 0 1 2 112. Çok evhamlıyım, her şeyi dert edinirim.